

EVROPSKÁ AGENDA PRO KULTURU

PRACOVNÍ PLÁN PRO KULTURU NA OBDOBÍ 2011–2014

STRATEGICKÁ PŘÍRUČKA

JAK STRATEGICKY VYUŽÍVAT EVROPSKÉ
PODPŮRNÉ PROGRAMY, VČETNĚ
STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ, JAK PEČOVAT
O KULTURNÍ POTENCIÁL PRO LOKÁLNÍ,
REGIONÁLNÍ A NÁRODNÍ ROZVOJ
A PODPOROVAT JEHO VEDLEJŠÍ ÚČINKY
V ŠIRŠÍ EKONOMICE?

Expertní pracovní skupina členských států EU
Otevřená metoda koordinace
pro KKP
duben 2012

ÚVOD K ČESKÉMU PŘEKLADU – TAJEMNÁ ZKRATKA KKP

Příručka, kterou právě držíte v rukou, je výsledkem společné práce expertů na kulturní a kreativní průmysly z nejrůznějších zemí Evropské unie. To mimo jiné zapříchňuje různost a jistou nekonzistentnost v označování fenoménu kulturních a kreativních průmyslů i rozdíly ve vnímání jejich rozsahu a vymezení.

Problému s překladem různých termínů, které označují víceméně totéž, jsme se vyhnuli zavedením zkratky KKP (kulturní a kreativní průmysly). K otázce vymezení a rozsahu tohoto fenoménu doporučujeme pro české prostředí celou záležitost nahlížet prizmatem vymezení KKP tak, jak bylo stanoveno v rámci výzkumného projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR (2011 – 2015) a jak je částečně užíváno také v satelitním účtu kultury v České republice. Oblast kultury je zde rozdělena do tří sektorů: kulturní sektor, kulturní průmysly a kreativní průmysly, což mimo jiné odkazuje na velmi znatelný posun kulturně-politického paradigmatu, kdy je kultura nově vnímána podstatně šířeji a daleko nad rámec tradičních kulturních oborů. Jednotlivé oblasti, odvětví či průmysly v tomto trojsektorovém členění kultury jsou potom definovány na úrovni čtyřmístných kódů klasifikace ekonomický činností CZ-NACE:

Problematicke KKP se v ČR soustavně od roku 2007 věnuje Institut umění – Divadelní ústav, a to především prostřednictvím svých výzkumných projektů. Tato příručka je vydávána v rámci aktuálně probíhajícího vědeckého projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR (2011–2015) (DF11P01OVV031), který je podporován z programu NAKI Ministerstva kultury ČR. Výkony českých KKP, jež byly dosud zjištěny – např. podíl na HDP 1,86 %, 81 tisíc úvazků či aktivní saldo zahraničního obchodu v roce 2010 a mnohé další, jsou dobrým příslibem do budoucna. Zároveň nesporně dokládají, že je zcela namístě věnovat českým KKP pozornost i v souvislosti s příštím programovým obdobím evropské politiky soudržnosti.

V Praze 25. září 2012

MgA. Martin Cikánek, M. A.

vedoucí projektu Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR

Vymezení KKP v ČR

		OBLAST	NACE
KULTURNÍ SEKTOR	Historická památka		91.03
	Muzeum a galerie		91.02
	Knihovny a archivy		91.01
	Scénická umění		90.01,02,04
	Výtvarná umění		74.20,90.03
	Kulturní a umělecké vzdělávání		85.52
	Řemesla		vymezení stále probíhá
KULTURNÍ PRŮMYSLY	Film a video		59.11,12,13,14
	Hudba		59.20
	Televize		60.20
	Rozhlas		60.10
	Knihy a tisk		58.11,13,14,63.91,74.30, 47.61,62
	Videohry		58.21
KREATIVNÍ PRŮMYSLY	Architektura		71.11
	Reklama		73.11
	Design		74.10

Obsah

OBSAH	2
1. ÚVOD	3
2. PROČ JE DŮLEŽITÉ INVESTOVAT DO KKP	9
3. RÁMEC POLITIKY SOUDRŽNOSTI A BUDOUCNOST STRATEGIE INTELIGENTNÍ SPECIALIZACE.....	15
3.1 POLITIKA SOUDRŽNOSTI EU A JEJÍ DOPAD NA KULTURU	15
3.2 KKP A STRATEGIE INTELIGENTNÍ SPECIALIZACE	22
4. NÁVRHY OPATŘENÍ A RELEVANTNÍ PŘÍKLADY	29
4.1 VYTVÁŘENÍ PŘEDPOKLADŮ	29
4.2 POSILOVÁNÍ KKP	44
4.3 VEDLEJŠÍ ÚČINKY KKP	63
5. ZÁVĚRY	78
6. PŘÍLOHY	80

I. ÚVOD

ZÁMĚR A CÍLOVÁ SKUPINA

Strategický význam KKP¹ spoívá v jejich podpoře inteligentního, trvale udržitelného a celkového růstu ve všech regionech a městech EU, čímž plně přispívají ke strategii Evropa 2020, která představuje plán růstu EU pro následující dekádu.

Zatímco některé regiony EU tento mimořádný potenciál jako způsob podpory společenského a hospodářského

¹ Při definování KKP příručka přejímá přístup Zelené knihy Evropské komise *Unlocking the potential of cultural and creative industries* (Odkrývání potenciálu KKP): jsou to ta odvětví, jež produkují a šíří produkty nebo služby, které se v okamžiku svého vzniku vyznačují určitou povahou, zamýšleným využitím nebo účelem a které jsou výrazem nebo prostředkem kulturních projevů, a to nezávisle na obchodní hodnotě, již mohou tyto produkty nebo služby mít. Kromě tradičních uměleckých odvětví (scénické umění, vizuální umění, kulturní dědictví včetně veřejného sektoru) sem řadíme film, DVD a video, televizi a rozhlas, videohry, nová média, hudbu, knihy a tisk (kulturní průmysly). Tento koncept je definován v souvislosti s kulturními projevy v rámci Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů z roku 2005; Kreativní průmysly jsou odvětví, která mají kulturní rozměr a používají kulturu jako vstupní hodnotu, přičemž jejich výstupní hodnota je především funkční. Patří sem architektura a design, které integrují kreativní prvky do širšího procesu, a také pododvětví jako grafický design, módní návrhářství a reklama (http://ec.europa.eu/culture/documents/greenpaper_creative_industries_en.pdf).

rozvoje velmi dobře využívají – včetně využívání evropských strukturálních fondů –, některé regiony, jak se zdá, tento potenciál příliš nevyužívají.

Záměrem této strategické příručky je zvýšit senzibilitu lokálních, regionálních a národních správních orgánů jakož i kulturní komunity pro potenciál KKP, který podporuje regionální a místní rozvoj. Smyslem této příručky je pomáhat při formulování místních, regionálních a národních strategií KKP. Jejím cílem je rovněž sloužit jako nástroj plánování a implementace strategického využívání podporných programů EU, včetně strukturálních fondů, podporovat kulturní potenciál pro lokální, regionální a národní rozvoj a jeho vedlejší účinky v širší ekonomice.

Cílovou skupinou příručky jsou tvůrci politiky na místní, regionální a celonárodní úrovni, kteří odpovídají za plánování

jak v oblasti kultury, tak v oblasti hospodářství, a za plánování evropských strukturálních fondů. Na základě stávajících zkušeností různých členských zemí předkládá příručka způsoby využívání evropských strukturálních fondů pro rozvoj KKP na místní, regionální a národní úrovni a vytváření mostu mezi KKP a zbytkem ekonomiky za účelem podpory inovací, cestovního ruchu a regenerace měst. Příručka rovněž obsahuje užitečné informace o další generaci evropských strukturálních fondů v období 2014–2020.

MANDÁT PRACOVNÍ SKUPINY

Ve svých závěrech k Pracovnímu plánu pro kulturu na období 2011–2014 přijatých 18. a 19. listopadu 2010² Rada Evropy rozhodla vytvořit Pracovní skupinu pro záležitosti KKP složenou z expertů jmenovaných členskými zeměmi. Prvním tématem této skupiny bylo zvážit *Strategické využívání podpůrných programů*

EU, včetně strukturálních fondů pro péči o kulturní potenciál na podporu lokálního, regionálního a národního rozvoje a vedlejší účinky KKP v širší ekonomice.

Iniciativa přichází v klíčovém okamžiku, v rámci Strategie soudržnosti pro programové období 2007–2013 jsou dotace totiž stále k dispozici. Mimoto již byla zahájena jednání pro další programové období 2014–2020. Pracovní skupina doufá, že výsledky prezentované v této strategické příručce budou účinně využívány při přidělování dotací ze současného období a při plánování dotací pro příští období za účelem podpory potenciálu KKP v rámci strategie místního a regionálního rozvoje.

Strategická příručka dále přispívá k národním a regionálním inovačním strategiím pro inteligentní specializaci

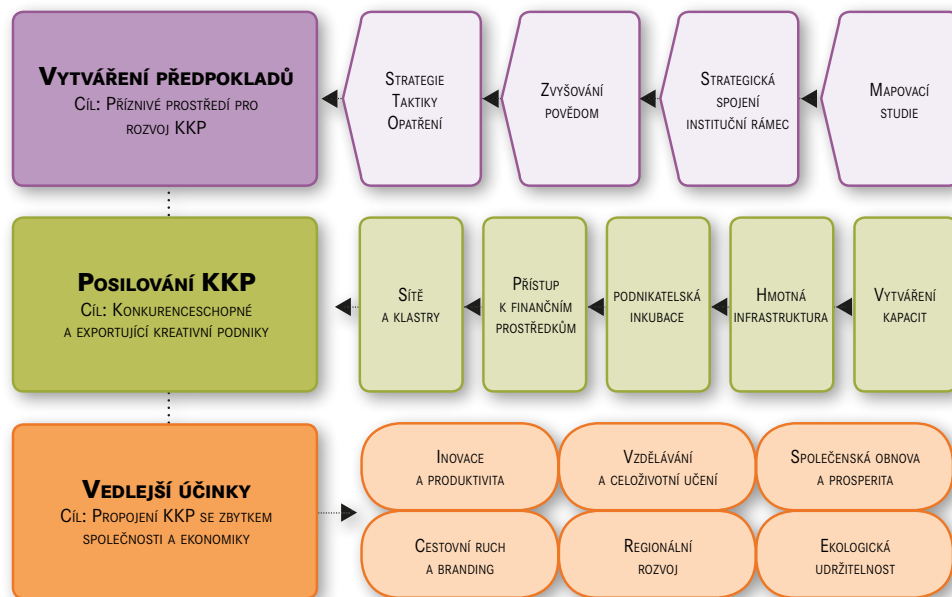
² www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

(RIS3)³, které jsou potenciálním nástrojem pomoci EU při dosahování inteligentního růstu. Předpokládá se, že proces etablování a implementace strategií pro inteligentní specializaci (RIS3) povede k účinnějšímu využívání národních, regionálních a evropských strukturálních fondů v současném programovém období 2007–2013 a že zajistí rychlý start budoucí strategie soudržnosti v souladu se strategií a prioritami agendy Evropa 2020.

RÁMEC STRATEGICKÉ PŘÍRUČKY

Příručka je rozdělena do tří hlavních oblastí. První část spolu s přílohami uvádí hlavní důvody pro rozvoj KKP. Druhá část představuje přehled strukturálních fondů EU a aktuální procesy plánování pro

³ RIS3 znamená využívat inovační strategii rozvoje, která je zaměřena na sílu a konkurenční výhody každého regionu. Jejím cílem je identifikování faktorů konkurenceschopnosti a soustředění zdrojů na klíčové priority a rovněž využívání regionální diverzity tak, abychom se vyvarovali uniformity a duplicity v regionálních investičních záměrech. Je spojením stanovených cílů (EU 2020, Unie inovací) a dynamického procesu podnikatelského objevování, který zahrnuje klíčové zainteresované subjekty na úrovni vlády, obchodu, akademické obce a další instituce vytvářející znalosti.

následující finanční období 2014–2020. Třetí část je věnována příkladům z různých členských zemí, které mohou být použity jako soubor nástrojů pro implementaci

konkrétních projektů. Příklady jsou uvedeny v logickém vývojovém sledu, počínaje činnostmi, které utvářejí příznivé podmínky pro rozvoj KKP, následují strategie, jejichž cílem je posílení KKP a podnikatelů, a na závěr jsou uvedeny iniciativy spojující KKP s jinými oblastmi. Upozorňujeme však, že všechny členské země nebyly stejně aktivní při práci v expertních skupinách, což vede k tomu, že některé regiony jsou analyzovány lépe a jsou prezentovány na více příkladech a ve více případových studiích.

RÁMEC ROZVOJE KKP

Otevřená metoda koordinace (OMC) EU – Pracovní skupina pro KKP, 2012

Tato příručka se nesoustředí na to, co by se mělo dělat, nýbrž spíše na to, jak mohou být tato doporučení implementována v praxi. Doporučení jsou ilustrována na příslušných případových studiích a příkladech dobré praxe z celé

Evropy. Expertní skupina shromáždila mnoho případových studií z členských zemí, které jsou základem této práce. Příklady prezentované v příručce nejsou vyčerpávající; jedná se spíše o omezený výběr, který má upozornit na existující praxi v členských zemích. V dalších studiích zadaných Evropskou komisí (viz. Užitečné čtení) je uvedeno více užitečných příkladů. Pracovní skupina vybízí všechny místní, regionální a národní orgány a pracovníky KKP, aby prostřednictvím on-line rozhraní na www.creativeindustries.ee/omc představili další příklady dobré praxe.

Pro KKP samozřejmě neexistuje univerzální strategie a je na každém regionu EU, aby našel svou vlastní cestu založenou na konkrétních přednostech. Autoři příručky jsou však přesvědčeni, že uváděné příklady dobré praxe mohou sloužit jako inspirace pro národní, regionální i místní orgány. Užitek by měla tato příručka přinést v případě zahájení

iniciativy ke zvýšení povědomí o KKP v rámci celé EU.

PRACOVNÍ METODA

Pracovní skupina svolaná poprvé 12. dubna 2011 v Bruselu již uskutečnila šest zasedání. Všech 27 členských zemí se zapojilo do některé pracovní fáze, některé z nich aktivněji než jiné. Během prvního zasedání byl Ragnar

Siil z estonského Ministerstva kultury zvolen předsedou a Kirsi Kaunisharjuová (z finského Ministerstva vzdělání a kultury) a Gráinne Milarová (Temple Bar Cultural Trust, Irsko) byly jmenovány koordinátorkami podskupin. Pracovní skupina vyjadřuje všem expertům z členských zemí, Evropské komisi i představitelům občanské společnosti a akademické obce svůj vděk za cenné příspěvky.

DOPORUČENÁ ČETBA:

- *Commission Communication „Regional Policy contributing to smart growth in Europe 2020“ (2010; Zpráva komise „Regionální strategie přispívající k inteligentnímu růstu v Evropě 2020“)*⁴
- *Study on the contribution of culture to local and regional development – Evidence from the Structural Funds (2010; Studie o přispěvku kultury k místnímu a regionálnímu rozvoji*

⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_en.pdf

– *Údaje Strukturálních fondů*)⁵

- *Study on the Entrepreneurial Dimension of the Cultural and Creative Industries (2011; Studie o podnikatelské dimenzi KKP)*⁶
- *Study on the Impact of Culture on Creativity (2009; Studie o dopadu kultury na kreativitu)*⁷

⁵ http://ec.europa.eu/culture/key-documents/contribution-of-culture-to-local-and-regional-development_en.htm

⁶ http://ec.europa.eu/culture/key-documents/entrepreneurial-dimension-of-the-cultural-and-creative-industries_en.htm

⁷ http://ec.europa.eu/culture/key-documents/impact-of-culture-on-creativity_en.htm

- *Study on the Economy of Culture in Europe (2006; Studie o ekonomice kultury v Evropě)*⁸
- *Recommendations of the EU Platform on the Potential of Cultural and Creative Industries (2011; Doporučení platformy EU o potenciálu KKP)*⁹

⁸ http://ec.europa.eu/culture/key-documents/economy-of-culture-in-Europe_en.htm

⁹ <http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/workshops-recommendations.pdf>

2. PROČ JE DŮLEŽITÉ INVESTOVAT DO KKP?

Následující kapitola poskytuje přehled o hlavních závěrech studií, které zadala Evropská komise v období let 2006–2011. Tyto materiály se soustřeďují především na ekonomická hlediska a vedlejší účinky (spillover effects) KKP. Pro KKP je kromě těchto hledisek klíčovým prvkem imanentní kulturní hodnota, jejíž jsou nositelé.

KKP PŘÍSPÍVAJÍ K RŮSTU HDP A ZAMĚSTNANOSTI

*The Economy of Culture in Europe (2006;
Ekonomika kultury v Evropě)¹⁰*

KEA European Affairs

V roce 2003 dosahoval obrat KKP v Evropě 654 miliard eur. Z hlediska přidané hodnoty pro evropskou ekonomiku to představuje 2,6 % evropského HDP.

Relativní význam KKP bude zřejmější, když přidanou hodnotu k evropskému HDP porovnáme s přidanou hodnotou jiných odvětví. Například činnosti v oblasti

realit (včetně výstavby, nákupu, prodeje a pronájmu nemovitostí), jedna z hybných oblastí evropské ekonomiky, dosahuje v posledních letech 2,1 % evropského HDP – hodnotu, která je horší než přínos KKP. Hospodářský přínos KKP je dále vyšší než přínos výroby potravin, nápojů a tabákových výrobků (1,9 %), textilního průmyslu (0,5 %) nebo chemického a gumárenského průmyslu a výroby umělých hmot (2,3 %).

Celkově vykazovaly KKP ve sledovaném období 1999–2003 impozantní výkon. Zatímco nominální růst evropské ekonomiky v tomto období dosahoval 17,5 %, růst KKP byl o 12,3 % vyšší – celkový růst přidané hodnoty KKP dosahoval tedy 19,5 %. To znamená, že

¹⁰ http://ec.europa.eu/culture/key-documents/economy-of-culture-in-Europe_en.htm

KKP rostly rychleji než ekonomika obecně, a byly proto nepostradatelnou hnací silou evropského rozvoje.

Dynamika vkladu KKP do evropského HDP vykazuje během let pozitivní trend, což znamená, že KKP zaznamenaly růst svého hospodářského významu a jejich příspěvek k obecnému blahobytu je stále významnější.

V roce 2004 pracovalo minimálně 4,714 milionu lidí jen v KKP, což odpovídá 2,5 % aktivně činné populace v EU. Další 1,171 milionu lidí bylo zaměstnáno v oblasti kulturního cestovního ruchu. Hodnoty potvrzují analýzy většiny studií o zaměstnanosti v kulturní oblasti: (1) Zaměstnanost v kulturní oblasti roste rychleji než zaměstnanost celkově. (2) Zaměstnanost v kulturní oblasti má „atypický“ charakter. Říká se, že jistým způsobem předznamenává vývoj pracovního trhu zítřka: je flexibilnější, často je vázána na konkrétní projekty, vyžaduje mobilitu a vysokou kvalifikaci.

Poznámka vycházející z posledních údajů: Studie vypracovaná poradci TERA (Vytváření digitální ekonomiky: Význam zachování pracovních míst v KKP EU", březen 2010) odhalila, že KKP dosáhly v roce 2008 4,5 % celkového evropského HDP a zaměstnává 3,8 % pracovní síly. Vklad do HDP je větší než vklad chemického průmyslu a průmyslu umělých hmot (2,3 %) nebo činností v oblasti realit (2,1 %). V Helsinkách pochází 9 % obchodního obrátu z KKP.

KKP PŘÍSPÍVÁJÍ K MÍSTNÍMU A REGIONÁLNÍMU ROZVOJI

Studie o příspěvku kultury k místnímu a regionálnímu rozvoji – Údaje strukturálních fondů, 2010¹²

Centre for Strategy and
Evaluation Services

¹¹ <http://www.droit-technologie.org/upload/dossier/doc/219-1.pdf>

¹² http://ec.europa.eu/culture/key-documents/contribution-of-culture-to-local-and-regional-development_en.htm

Kulturní rozvoj je pro regiony důležitý ve všech fázích rozvoje – v konvergenčních regionech, ve kterých bude možná nadále nutná podpora rozvoje infrastruktury, ale také v konvergenčních i konkurenceschopných regionech, v nichž může být využívána infrastruktura a jiné místní zdroje ke zvýšení relativních výhod místní ekonomiky a ke stimulaci kreativity a podnikání.

V mnoha regionech rostou KKP rychleji, jednoznačně překonávají jiné, více zavedené sektory, co se týká růstu nových oblastí podnikání, obratu a zaměstnanosti; v mnoha případech KKP nyní převyšují řadu tradičních odvětví.

Některá města a regiony i členské státy mají pro KKP určitý druh strategie; těžiště a jednotlivosti této strategie se však značně liší; ve většině vyvinutých regionů je podpora KKP nedílnou součástí strategie pro rozvoj odvětví založených na znalostech.

Z hlediska místního rozvoje mají KKP řadu dalších atraktivních kvalit – jak vlastní dynamiku a potenciál růstu, tak škálu dovedností různých úrovní, mají tendenci k sociální zodpovědnosti, jež nečiní rozdílů a obvykle zahrnuje „čistě“, tedy ekologicky šetrné procesy.

Co se týká spíše technických hledisek, kreativní činnosti často vytvářejí pozitivní vnější účinky v oblastech, kde sídlí, jejich otevřenost a interakce s jinými činnostmi podmiňují růst aglomerací a klastrového efektu a mají tendenci vytvářet vysoký podíl místní celkové přidané hodnoty.

Na místní a regionální úrovni je požadován dlouhodobější a strategičtější přístup ke kulturnímu rozvoji. Mělo by se jednat o hlavní proud strategie rozvoje, integrované a založené na partnerství mezi veřejnou správou, kulturními organizacemi, příslušnými obchodními zájmy a představiteli občanské společnosti.

KKP PŘÍSPÍVÁJÍ K EKONOMICKÉMU RŮSTU, OBNOVĚ A SPOLEČENSKÉ PROSPERITĚ

*Dopad kultury na kreativitu (2009;
The Impact of Culture on Creativity)¹³*

KEA European Affairs

Kreativita (culture-based creativity) je významným rysem postindustriální ekonomiky. Pokud má firma zůstat konkurenceschopná, potřebuje více než jen efektivní výrobní procesy, kontrolu nákladů a dobrou technickou základnu. Potřebuje rovněž silnou značku, motivované zaměstnance a vedení, které kreativitu respektuje a rozumí jejím procesům. Rovněž potřebuje vývoj produktů a služeb, které reagují na požadavky občanů nebo které tyto požadavky vytvářejí. Kreativita může být v tomto ohledu velmi užitečná.

¹³ http://ec.europa.eu/culture/key-documents/impact-of-culture-on-creativity_en.htm

V dnešní nehmotné ekonomice hrají významnou úlohu digitální technologie, protože umožňují novou formu společenské výměny a značnou měrou přispívají k novým kreativním vyjádřením. Kulturní produkce (jako hudba, vydávání knih a film) samozřejmě zvyšuje relevantnost digitálních technologií pro spotřebitele, umožňuje rozvoj nových trhů a přispívá k digitální gramotnosti.

KKP proto nezbytně musejí reagovat na novou poptávku, která nežádá pouze produkty založené na funkcionalitě, ale také produkty s původem v individuálních a kolektivních aspiracích. V tomto novém paradigmatu jsou marketing a služby stejně důležité jako produkce. To vyžaduje kreativní schopnosti a myšlení, protože nárůst produktivity na výrobní úrovni již nestačí k vytvoření konkurenčních výhod. Naději vyniknout v silné konkurenci nyní dává především kreativita. Kreativní lidé a umělci jsou klíčoví, protože rozvíjejí

myšlenky, podobenství a poselství, jež pomáhají prosazovat společenské sítě a zkušenosti.

Kreativita je základním prostředkem pro pracovníky s rozhodovacími kompetencemi a v politice při přijímání a implementování strategií s větším zaměřením na uživatele (jde o to méně *věci dělat*, ale *více poskytovat služby*).

Napomáhá k prosperitě, utváření životního stylu, obohacování aktu spotřeby, povzbuzení důvěry ve společenství a v sociální soudržnost. Čím dál více je využívána při řízení lidských zdrojů, obzvláště v rámci projektů rezidenčních pobytů umělců.

Kreativita je proto klíčovým vstupem pro firmy nebo představitele veřejného života, kteří chtějí efektivněji komunikovat, odmítají konvence a hledají nové cesty, jak vyniknout. Přispívá k inovacím produktů, vytváření

osobitosti, řízení lidských zdrojů a ke komunikaci.

Kulturní produkce jako nástroj komunikace, nabitá subjektivitou a emocí, se podílela na výrazu společenského života od počátku lidského rodu. Kreativita proto hraje klíčovou úlohu při tvorbě společenských inovací.

Společenská soudržnost může být definována jako soubor sdílených společenských norem a hodnot, který rovněž zahrnuje rozdílnost původu lidí a přispívá k tomu, aby lidé různého původu měli podobné životní příležitosti. Je to schopnost rozvíjet kulturní aktivity, která pomáhá vyjádřit specifika různých kultur a také rozvíjet silné a pozitivní vztahy mezi lidmi různého původu na pracovišti, ve školách a v blízkém okolí.

Kultura může nabídnout nové přístupy, jak zvládat sociální problémy, pro něž jsou běžné přístupy považovány za

nedostačující. Strategické oblasti, ve kterých kultura v tomto ohledu úspěšně pomohla, zahrnují obnovu měst, sociální soudržnost, prevenci kriminality, zdraví a boj proti znečišťování.

3. RÁMEC POLITIKY SOUDRŽNOSTI EU A BUDOUCNOST STRATEGIE INTELIGENTNÍ SPECIALIZACE

3.1 POLITIKA SOUDRŽNOSTI EU A JEJÍ DOPAD NA KULTURU

Politika soudržnosti EU pro období 2007–2013

Výdaje na politiku soudržnosti (344 miliard eur na období 2007–2013), rovněž nazývanou *regionální politika*, jsou dotovány prostřednictvím tří fondů, známých jako strukturální fondy⁴. Jsou to:

- *Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)*
- *Evropský sociální fond (ESF)*
- *Fond soudržnosti*

Intervence v kulturní oblasti mohou být financovány v souladu se všemi třemi

cíli politiky soudržnosti (konvergence, konkurenceschopnost regionů a zaměstnanost; evropská teritoriální spolupráce) a prostřednictvím dvou strukturálních fondů (Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF).

Řídící orgány členských zemí odpovídají za řízení strukturálních fondů v souladu s Národním strategickým referenčním rámcem a operačními programy. V současném programovém období nejsou⁵ k dispozici tematické operační programy věnované kultuře v členských zemích, kultura je integrální součástí různých horizontálních priorit.

⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_en.htm

⁵ V programovém období 2000–2006 dvě členské země zavedly národní operační programy věnované kultuře – Řecko a Portugalsko.

V souladu s cíli Evropské územní spolupráce Komise mimoto řídí dva programy EU, které přispívají k přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci v oblasti kultury: INTERREG IVC, který je financován z Evropského regionálního fondu rozvoje¹⁶, a URBACT II¹⁷, společně financovaný Evropskou unií (ERDF) a členskými zeměmi.

A konečně Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova¹⁸ a Evropský rybářský fond¹⁹, které nejsou čistě strukturálními fondy, sledují podobné cíle tím, že slouží jako finanční nástroje na podporu rozvoje venkova a rybářství a strukturální změny.

¹⁶ <http://www.interreg4c.eu>

¹⁷ <http://urbact.eu>

¹⁸ http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/l60032_en.htm

¹⁹ http://europa.eu/legislation_summaries/maritime_affairs_and_fisheries/fisheries_sector_organisation_and_financing/l66004_en.htm

Dopad politiky soudržnosti na kulturu v období 2007–2013

Od roku 2007 jsou investice do oblasti kultury prostřednictvím strukturálních fondů z velké části spojeny s ochranou a podporou kulturního dědictví a vytvářením infrastruktury a služeb se zřetelem na zvyšování atraktivity míst a na podporu cestovního ruchu. V nařízení o ERDF se určité investiční priority týkají obzvláště kultury (článek 4): ochrana a zachování kulturního dědictví; rozvoj kulturní infrastruktury a kulturních služeb; celkem 434 operačních programů pro EU přijatých v souladu s ERDF. Rozdělené dotace přímo v oblasti kultury představují okolo 6 miliard eur (1,7 % celkových dotací), z čehož 2,9 miliardy eur bylo vyhrazeno na ochranu a zachování kulturního dědictví, 2,2 miliardy eur na rozvoj kulturní infrastruktury a 797 milionů eur na podporu kulturních služeb. Tyto číselné hodnoty představují v současném období jen asi polovinu

celkové částky, kterou ze strukturálních fondů obdrží projekty spojené s kulturou.

Pokud jde o KKP, investice se týkají rovněž výzkumu a inovací (podnikatelství, malé a středně velké podniky, klastry, sítě), informačních společností (digitalizace), vzdělání, mládeže, regenerace měst (jako součástí integrovaného projektu), zlepšování lidského a společenského kapitálu a rozvoje dovedností. Údaje o objemu prostředků, které byly tímto způsobem poskytnuty na podporu KKP ze strukturálních fondů, nejsou známy.

Politika soudržnosti v období 2014–2020

Evropská komise přijala 6. října 2011 koncepci legislativního balíčku²⁰, který představuje rámec Politiky soudržnosti na období 2014–2020. Jsou v ní načrtnuty nové návrhy na posílení strategického rozměru politiky a k zajištění směřování investic EU na dlouhodobé cíle

²⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm

růstu a vytváření pracovních míst (Evropa 2020).

Balíček zahrnuje:

- *Jednotící soubor opatření, který vykládá obecná pravidla řízení Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF), Evropského sociálního fondu (ESF), Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD), Evropského námořního a rybářského fondu (EMFF) a tři zvláštní nařízení pro ERDF, ESF a Fond soudržnosti.*
- *Dvě nařízení týkající se cíle Evropské územní spolupráce, Evropského seskupení pro územní spolupráci (EGTC), dvě nařízení týkající se Evropského globalizačního fondu (EGF) a Program pro společenskou změnu a obnovu.*

Komise mimoto 12. října 2011 představila soubor legislativních návrhů, navržených pro oblast společné zemědělské politiky, včetně zvláštního nařízení na podporu rozvoje venkova prostřednictvím

Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)²¹. Komise pak 2. prosince 2011 navrhla nový fond v oblasti námořnictví a rybolovu: Evropský námořní a rybářský fond (EMFF)²² a navrhla přidělit pro nástroje Politiky soudržnosti v období 2014–2020 rozpočet v celkové výši 376 miliard eur.

V koncepci všeobecného nařízení bylo ustanoveno, že společný strategický rámec, který Komise navrhla pro zlepšení účinku synergií, zahrnuje akce, jež pokrývají tři strukturální fondy, Evropský rybářský fond a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova. Tematické cíle a investiční priority na období 2014–2020 mají být převedeny do detailnějších klíčových kroků, které mají zajistit integrované využívání Fondu CSF²³. Prostřednictvím partnerských smluv sjednaných s Komisí se mají členské státy zavázat, že se v souladu s cíli obsaženými

v těchto dokumentech soustředí na méně investičních priorit.

Tyto návrhy jsou nyní předmětem diskuse v Radě a Evropském parlamentu, jejímž cílem je na konci roku 2012 jejich schválení a zahájení nové generace programů pro politiku soudržnosti v roce 2014 (srovnej navržený harmonogram v příloze).

Zatímco se přístup nyní netýká jednoznačně jednotlivých sektorů, vhodnost různých sektorů – včetně KKP – však není předmětem debaty. Kromě toho byla pro tyto fondy prosazena podmíněčnost „ex ante“, která má zajistit, aby byly k dispozici nutné podmínky pro jejich účinnou podporu.

Struktura politiky soudržnosti po roce 2013, která se soustředí na cíle Evropy 2020, odpovídá strategickému přístupu, jenž představuje důležitou cestu, jak získat v současné atmosféře maximální hodnotu z vynaložených prostředků

²¹ ibid

²² http://ec.europa.eu/fisheries/reform/com_2011_804_en.pdf

²³ SWD (2012) 61, 14. 3. 2012, část I a část II (s. 4, 11, 20, 22 a 31)

v rámci každého fondu. Finanční zdroje z Fondu soudržnosti by měly být využívány efektivněji tím, že se budou soustředit na cíle Evropy 2020.

Dopad Politiky soudržnosti v období 2014–2020 na kulturu

Návrhy na příští programové období nemají tak detailní charakter jako programy na období 2007–2013; investiční priority, které jsou bezprostředně odvozené od cílů Evropy 2020, zůstávají spíše všeobecné. Pravděpodobně pokryjí všechny sektory včetně kultury, protože investice v KKP mají významný dopad na inteligentní, trvale udržitelný a celkový růst. Ve své Regionální politice 2010, která přispívá k inteligentnímu růstu komunikace²⁴ v rámci strategie Evropa 2020, Komise navrhla, aby byl zcela uznán význam KKP při posílení kreativního a inovačního

potenciálu a sociální soudržnosti v evropských regionech.

Prvky společného strategického rámce na období 2014–2020, které Komise schválila 14. března 2012, dále dokládají některé z možností pro oblast kultury v kontextu politiky soudržnosti²⁵.

V mnoha regionech a městech jsou KKP hlavní výhodou i hlavním předpokladem dalšího růstu. Aktuální výzva pak spočívá v tom, jak dále integrovat KKP do strategií obnovy regionů pro inteligentní specializaci⁽³⁾, která bude v současných návrzích Komise podmínkou ex ante pro získání prostředků z fondů. Do té doby mají regiony brát plně ohled na komplexní spojitost mezi tradičními kulturními statky (kulturní dědictví, dynamické kulturní instituce a služby) a rozvojem podnikání v kreativních odvětvích nebo cestovního ruchu. Komise uveřejnila průvodce pro Regionální inovační strategie inteligentní

²⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_en.pdf

²⁵ ibid

specializace²⁶, návrh Platformy pro inteligentní specializaci – Platforma S3²⁷ – s cílem pomoci regionům a členským zemím při rozvoji, implementaci a posuzování regionálních strategií inteligentní specializace, přičemž jedna část je věnována KKP.

Členské země EU a regiony jsou nyní vyzývány, aby využívaly strukturální fondy k financování vlastních strategií v této oblasti prostřednictvím investičních priorit, jako jsou „*podpora kompetenčních center; podpora klastrů, rozvoj produktů a služeb ICT, podpora podnikání, rozvoj nových obchodních modelů pro malé a středně velké podniky, obzvláště pro internacionalizaci; zlepšování městského prostředí; rozvoj*

26 http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/documents/guide/draft_12_12_2011.pdf

27 Ustanovení Platformy inteligentní specializace (Platforma S3) bylo oznámeno ve zprávě Komise Regionální strategie přispívající k inteligentnímu růstu v Evropě 2020, která byla přijata ve stejné době jako The Innovation Union Flagship (Inovace Vládková loď unie) s cílem pomáhat regionům a členským zemím rozvíjet, implementovat a vyhodnocovat regionální inteligentní strategie specializace (<http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>).

podnikatelských inkubátorů, podpora hmotné a ekonomické obnovy měst a venkovských oblastí a obcí atd. “.

Prvky společného strategického rámce pro KKP

Pracovní dokument Prvky společného strategického rámce²⁸ dále objasňuje některé z příležitostí pro kulturu v kontextu politiky soudržnosti. Řada klíčových kroků se týká hlavně KKP:

- **Tematický celek 1 – RTD a inovace, vytváření kapacit pro využívání nových myšlenek – podpora klastrů, partnerství, infrastruktur, služeb v oblasti poradenství pro podnikatele a kreativních center pro KKP**
- **Tematický celek 3 – Konkurenceschopnost malých a středně velkých podniků – rozvoj malých a středně velkých podniků v rozvíjejících se oblastech, jako jsou KKP, nové formy cestovního ruchu**

28 <http://ec.europa.eu/esf/BlobServlet?docId=386&langId=en>

- **Tematický celek 6** – Životní prostředí a zdroje – diverzifikace hospodářství na venkově a ve městech prostřednictvím ochrany kulturního dědictví; modernizace kulturní infrastruktury (integrované projekty pro rozvoj měst)
- **Tematický celek 9** – Sociální inkluze – podpora interkulturních aktivit
- **Tematický celek 10** – Investice do vzdělání, dovedností a celoživotního učení – podpora kreativních dovedností a kreativity

KKP mohou získat mimoto podporu v rámci jiných investičních priorit, např. tematický celek 2 – Zlepšení přístupu k informačním a telekomunikačním technologiím, jejich využívání a kvalita – **aplikace ICT**; tematický celek 9 – Sociální inkluze – **obnova měst a venkova**.

3.2 KKP A STRATEGIE INTELIGENTNÍ SPECIALIZACE

Jak postupovat?

Dosavadní výměna zkušeností ukázala, že následující sada doporučení by mohla připravit cestu k využití KKP při tvorbě a realizaci implementační strategie zaměřené na dosažení cílů strategie Evropa 2020. Ačkoli není vyčerpávající, představuje výchozí bod. Zároveň je možné jej přizpůsobit specifikům, zkušenostem a prioritám každého regionu.

- A.** Zmapovat regionální výhody (s ohledem na úroveň rozvoje KKP v daném regionu) a identifikovat strukturu specializace v daném regionu prostřednictvím mapovací analýzy KKP. Mapování by mělo obsahovat kvantitativní i kvalitativní analýzu, identifikovat optimální podmínky pro vytvoření vhodného prostředí pro rozvoj kreativity, které by zvýšilo přitažlivost města nebo

regionu (kreativní ekosystém). Identifikovat vůdčí organizace a dynamické osobnosti, které budou potenciálními partnery v rozvojových projektech a možných strukturách pro koordinaci činnosti. V tomto ohledu může při organizaci a koordinaci podobných akcí poskytnout pomoc European Enterprise Network. Shromažďovat statistická data a provádět kvalitativní průzkumy k lepšímu porozumění dynamiky KKP, jež se použijí k implementaci strategií inteligentní specializace. Provádět srovnávací činnosti (benchmarking) zlepšující porozumění pozice regionu v sektoru KKP v porovnání s jinými regiony v rámci EU.

- B.** Zapojit všechny kulturní, administrativní a politické hráče do rozhodování (inkluzivní přístup):

Rozvíjet partnerství mezi národními a regionálními činiteli spravujícími různé veřejné agendy, jako je hospodářský rozvoj, zaměstnanost, vyšší vzdělávání a kultura. Úspěšné strategie KKP nejčastěji závisí na prvotřídních vnitřních i vnějších sítích a komunikačních kanálech, jež zahrnují různé úrovně administrativy a představitele z několika sektorů KKP.

Vytvořit platformy, sítě a klastry za účelem podpory budování partnerství se zástupci soukromého sektoru a umožnit vznik hodnotných synergií pro hospodářský rozvoj regionů.

Propagovat přeshraniční spolupráci za účelem výměny zkušeností na úrovni malých a středních podniků (MSP) z KKP a představitelů zodpovědných za rozvoj místních kreativních strategií jako způsobu, jak usnadnit

přenos poznání a kapacit a urychlit proces vzdělávání.

- C. Strategický a inkluzivní přístup k investicím a využití finančních zdrojů. Zefektivnit finanční podporu na regionální, národní a unijní úrovni na pokrytí různorodých potřeb kulturních a kreativních sektorů. Je třeba rozvíjet synergie při využití strukturálních fondů včetně Evropského fondu regionálního rozvoje, rámcového programu Kreativní Evropa (2014–2020), Programu podnikatelské konkurenceschopnosti a MSP (2014–2020), rámcového programu pro výzkum a inovace Horizont 2020 (2014–2020), nástrojů a instrumentů vyvinutých a testovaných v rámci Evropské aliance kreativních průmyslů, národních a/ nebo regionálních programů pro KKP a dalších možných zdrojů financování.

Rozvíjet inovativní finanční instrumenty, jako jsou akciové nebo garanční fondy na kofinancování investic do kulturních a kreativních sektorů v propojení s finančním nástrojem navrženým v rámci rámcového programu Kreativní Evropa jako způsobu, jak poskytnout podporu privátním investicím na tomto poli.

Více vytěžit spojení mezi KKP a dalšími důležitými oblastmi kohezní politiky a/nebo politiky rozvoje venkova, obzvlášť městské a venkovské regenerace, územní spolupráce, kulturního dědictví a turismu.

Propagovat investice do ochrany, propagace a rozvoje kulturního dědictví. Další investice by mohly zahrnovat: rozvoj a využití nových informačních technologií (například k propagaci digitalizace kulturního dědictví), posílení podnikání v KKP,

podpora městské regenerace, v níž tradičně hraje klíčovou roli kulturní složka (zejména kulturní infrastruktura), rozvoj kulturních produktů, aplikací a služeb založených na ICT, podpora nových podnikatelských modelů pro MSP v oblasti KKP a další. Rovnoměrně by měly být podporovány tzv. tvrdé investice (struktura/infrastruktura: kreativní centra a klastry, sítě, inkubátory a související infrastruktura) a tzv. měkké investice (dovednosti a trénink, zaměřené na lidský kapitál).

Tyto přístupy by měly být podrobně vysvětleny jak řídicím orgánům, tak zástupcům KKP u příležitosti možné celounijní iniciativy na podporu zvýšení povědomí.

>>> STUDIE >>>

O využívání fondů EU pro KKP v Rakousku²⁹

Rakouské spolkové Ministerstvo vzdělání, umění a kultury zadalo studii Kreativní motor regionálního rozvoje: Projekty v oblasti umění a kultury a strukturální fondy EU v Rakousku. Její hlavní poznatky jsou pozoruhodné. S rakouskou účastí bylo v období 2007–2010 schváleno 534 projektů v rámci regionálních programů podporovaných EU. Celkový objem jejich rozpočtu na projekty dosahuje 139 milionů eur, z toho 78,8 milionu eur je z fondů ERDF, ESF a EAFRD, což je více než 56 %.

Částka 78,8 milionu eur na projekty v oblasti KKP představuje podíl 5,7 % z celkové částky 1,38 miliardy eur schválené pro všechny regionální programy EU v Rakousku na období 2007–2010. Z těchto prostředků byla

určitá část rozdělena na projekty, které mají pro KKP okrajový význam; podíl na projekty s ústředním významem pro KKP činí 3,15 %, tj. 43,5 milionu eur.

Tyto podíly překonávají očekávání uvedená v úvodu k této studii, protože dotace ze zvláštních programů EU pro oblast kultury a médií přidělené Rakousku byly výrazně nižší: do roku 2010 bylo z programu pro oblast médií a kultury dotováno 230 projektů v celkové částce 21,8 milionu eur. V rámci regionálních programů tedy bylo mnoho kulturních projektů implementováno, nicméně jako kulturní nebyly často uznané, protože kulturní oblast je stále v kontextu regionálního rozvoje prakticky „neviditelná“ a přes jistý základ nebyl její potenciál zatím v plném rozsahu využit.

V Rakousku je využíváno 25 regionálních vývojových programů. Co se týká oblasti KKP, největší podíl představují přeshraniční projekty dotované z ERDF (215) a vedoucí projekty (Leader Projects, 149) z fondu EAFRD, zatímco ESF je

²⁹ <http://www.kulturdokumentation.org/eversion/indexframe.html>

využíván pouze v omezeném rozsahu. Podrobnější analýza ukazuje, že podle studie je 83 % projektů z oblasti umění a kultury a pouze 17 % z oblasti KKP. KKP v Rakousku tudíž nyní využívají regionální programy rozvoje stále relativně málo. Mezi projekty v oblasti umění a kultury je kulturní dědictví nepřekvapivě nejrozsáhlejší tematickou oblastí, ale projekty napříč oblastmi, tzn. projekty kulturních iniciativ a center v oblasti vzdělávání, dalšího vzdělávání, mezinárodní kulturní výměny a velké akce nebo festivaly, jsou také běžné, což je slibnou skutečností, protože to je základem pro větší podporu současného umění a kultury v budoucnu.

Jeden z hlavních závěrů této studie uvádí, že regionální politika může dosáhnout svých cílů pouze tehdy, pokud bere v úvahu a podporuje všechny společenské podsektory – KKP a jejich vedlejší účinky na jiné sektory. Pro vytvoření lepších předpokladů musí být KKP v budoucnu mnohem lépe integrovány do evropských

směrnic a cílů a do regionálních operačních programů.

»» STUDIE »»

Studie o využívání fondů EU pro KKP ve Finsku

Ve Finsku je nyní v běhu několik programů strukturální politiky EU. Pět regionálních programů ERDF bude ve Finsku implementováno v programovém období strukturálního fondu 2007–2013. Jižní, východní, západní a severní Finsko a souostroví Aland realizují své vlastní programy. Program Evropského sociálního fondu, který bude implementován na finské pevnině, je složen z národní sekce a sekcí regionálních. Přibližně polovina financování z ESF bude směřovat do národních tematických projektů. Budou implementovány na různých místech, protože projekty budou financovány z regionálních sekcí. Jižní, západní, východní a severní Finsko budou mít své vlastní regionální sekce, které jsou založené na strategiích pro zaměstnanost,

průmysl a znalosti v této oblasti. Východní Finsko zaujímá zvláštní postavení, co se týká financování. Má vlastní rámec financování a bude dostávat finanční podporu od národní sekce zvlášť.

Činnost evropských strukturálních fondů a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova mají v programovém období 2007–2013 na finský kulturní sektor velký dopad, protože fondy přidělily do konce roku 2010 na veřejné a soukromé účely finanční prostředky ve výši přesahující 180 milionů eur. Od roku 2007 bylo implementováno téměř 800 projektů. Tyto číselné údaje nezahrnují projekty, o jejichž financování bylo rozhodnuto v roce 2011. Financování ze strukturálních fondů EU a Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova může být přirovnáno k financování ze státních a městských prostředků, které jsou každoročně přidělovány v oblasti kultury, což z pohledu státu představuje 400 milionů eur a okolo 500 milionů eur od obcí.

V období 2007–2010 bylo identifikováno celkem 292 projektů ESF a ERDF zaměřených na oblast kultury. Finanční podpora přidělená od veřejného (EU, stát, obce, jiné veřejné sektory) a soukromého sektoru činila na konci roku 2010 celkem 148,8 milionu eur.

Asi jedna třetina z těchto projektů (114) zahrnovala KKP a podnikání v oblasti kultury. Projekty v oblasti kulturního cestovního ruchu patřily do druhé největší skupiny (83) a obecné kulturní projekty do třetí největší skupiny (53). Projektů pro oblast kultury a prosperity bylo celkem 32. Kreativní ekonomika a podnikání v kultuře je rovněž největší tematickou skupinou, co se týče přidělených dotací (61,9 milionu eur). Zatímco je v oblasti kulturního cestovního ruchu více projektů než těch obecných v oblasti kultury, převyšovaly dotace přidělené obecním projektům (35,8 milionu eur) dotace kulturnímu cestovnímu ruchu (30,4 milionu eur).

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova je jedním ze zdrojů dotací pro rozvoj kulturních aktivit v této oblasti. V materiálu o projektech bylo identifikováno celkem 498 projektů pro venkov zaměřených na oblast kultury. V období 2007–2010 dotace na projekty v oblasti kultury z programů pro rozvoj venkova pro Finsko představovaly okolo 33 milionů eur a projekty pro KKP z celkových dotací na projekty představovaly 20 %.

4. NÁVRHY OPATŘENÍ A RELEVANTNÍ PŘÍKLADY

Návrhy opatření jsou rozdělené do třech podkategorií:

1. OPATŘENÍ K VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO PŘÍZNIVÝ ROZVOJ KKP

2. OPATŘENÍ PRO POSÍLENÍ KKP

3. OPATŘENÍ NA VYUŽITÍ VEDLEJŠÍCH DOPADŮ KKP NA ZBYTEK EKONOMIKY A SPOLEČNOST

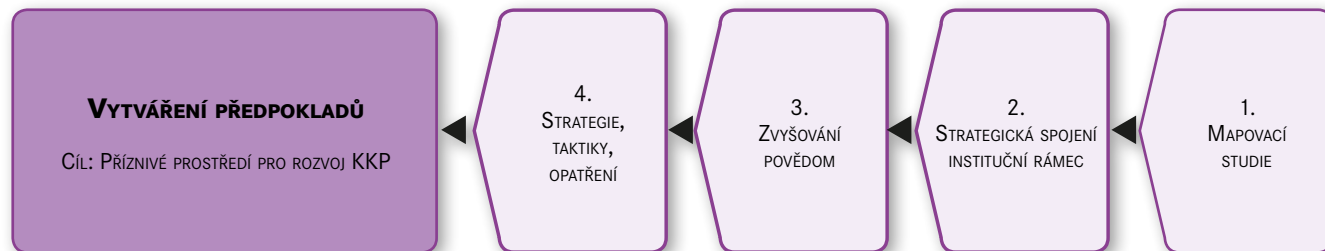
Návrhy byly vybrány jako příklady pro správní orgány, jak plánovat a implementovat místní, regionální a národní rozvojové programy a projekty dotované strukturálními fondy EU. Pracovní skupina shromáždila řadu příkladů, které nejsou v příručce detailně popsány. Jejich popis je uveden v příloze č. 1.

4.1 VYTVÁŘENÍ PŘEDPOKLADŮ

Úvod

Diskuse týkající se úlohy a potenciálu KKP v Evropě není nová, členské země ale teprve nedávno učinily spolu s Evropskou komisí strategické kroky k integraci KKP do širších strategických rámců, které zahrnují podnikání, obnovu, kulturní a regionální rozvoj. Rozdíl mezi členskými

zeměmi jsou rozsáhlé a mezi různými regiony je celkový obrázek dokonce ještě roztržitější. Proto je důležité na místní, regionální a národní úrovni pro rozvoj KKP vytvořit předpoklady.

Většina úspěšných příkladů z celé Evropy prošla podobnými modely procesů, počínaje spojováním různých zainteresovaných osob z kulturních a hospodářských oblastí, shromažďováním informací o disponibilních zdrojích, prováděním mapovacích studií o potenciálu KKP v regionu, rozvojem silné politické podpory procesu, růstem povědomí mezi politiky, kulturními pracovníky, podnikateli v kreativních oblastech, v sektoru vzdělání a podnikání z jiných odvětví a zaváděním strategií s vyčleněnými zdroji (většinou z různých programů EU včetně programů strukturálních fondů).

Mapování a studium potenciálu KKP

Úspěšná politika a strategie pro rozvoj KKP je založená na jednoznačném pochopení specifických charakteristik KKP v regionu: jejich silných a slabých stránek, klíčových prostředků nebo obecných vývojových trendů. Národní statistiky zřídka poskytují vyčerpávající přehled o všech odvětvích KKP. Proto prvním krokem pro rozvíjení vhodné strategie na podporu KKP je jejich mapování. Cílem je získat přehled o KKP ohledně jejich rozsahu a polohy. V některých zemích následuje po mapování výzkum na akademické úrovni k identifikaci míst s největším potenciálem

rozvoje, což následně vede k tvorbě politických strategií.

>>> ZDROJ >>>

Mapování KKP: Manuál British Council (2010)

Manuál British Council je jako praktický průvodce určen k mapování kreativních průmyslů. Odpovídá na otázky, jak mapování provádět, jaký přístup bude v daném kontextu nejlepší a jak maximalizovat politický dopad této práce. Cílem je pomoci vědcům, politikům a kreativním pracovníkům lépe pochopit KKP stanovením způsobů shromažďování podkladů. Vychází jak ze zkušeností Spojeného království, tak z řady mapovacích projektů z celého světa.

SOUBOR NÁSTROJŮ JE MOŽNO STÁHNOUT NA ADRESE:

http://www.britishcouncil.org/mapping_the_creative_industries_a_toolkit_2-2.pdf

MAPOVÁNÍ POSKYTUJE PŘEHLED O SITUACI A CENNÁ DATA PRO TVORBU STRATEGIÍ. MAPOVÁNÍ KKP VŠAK PROKÁZALO, ŽE MÁ VÍCE DOPADŮ NEŽ JEN ČISTĚ STATISTICKÉ VÝSTUPY. TYTO DOPADY KROMĚ JINÝCH ZAHRNÚJÍ:

- *Mapování je nástrojem pro růst povědomí, mapování se účastní kulturní a kreativní průmysly, veřejné orgány jako příjemci výsledků a široká veřejnost.*
- *Pomáhá vytvářet síť kulturních a kreativních institucí, organizací a společností, které jsou zapojeny do mapovacích studií.*
- *Proces je základem pro formulování strategie.*
- *Mapovací studie posilují využívání definic a terminologie tím, že vytvářejí společný prostor pro veřejnou diskusi.*
- *Zlepšují kvalitu statistik.*
- *Pokud mapování zahrnuje vizuální mapování (mapa kulturních a kreativních subjektů), je zdrojem pro klastrové iniciativy a rovněž*

potenciálním nástrojem pro plánování měst včetně jejich brand managementu (např. návrhy map – design maps).

Strategická spojení a instituční rámec

KKP jsou svým charakterem interdisciplinární – jsou kombinací kultury, ekonomiky a mnoha dalších souvisejících oblastí, jako je vzdělání, inovace atd. Rozhodujícím faktorem je spojení všech zainteresovaných stran z vlády, podnikatelských kruhů i nevládního sektoru a společné vytváření integrované strategie pro KKP.

Po celé Evropě existuje mnoho dobrých modelů vytvoření mezioborových a meziodvětvových pracovních skupin, které se staly hnací silou v rámci rozvoje strategií pro KKP na místní, regionální, národní i mezinárodní úrovni. Formulování strategií KKP by nemělo patřit výhradně ani kulturní, ani hospodářské sféře, mělo by být rozvíjeno v úzké spolupráci

obou. Mimoto by měly být KKP do tohoto procesu samy zapojeny. Země napříč hranicemi spolupracují a sdílejí dobré praxe a vyvíjejí vhodná strategická opatření. Rovněž přeshraniční projekty spolupráce mezi městy a regiony tvoří dobrou strategickou platformu pro dlouhodobou spolupráci mezi regiony. Možnosti financování poskytují různé podpůrné programy EU včetně ERDF.

Strategická spojení mohou mít mnoho různých podob:

- *pracovní skupiny ad hoc složené z partnerů z ekonomického, kulturního, regionálního či jiného sektoru nebo ministerstva*
- *zvláštní útvary v rámci vládních zmocněnců pro KKP, sítě pro různé zainteresované osoby a organizace, které jsou prodlouženou rukou vlády (veřejné nebo poloveřejné orgány)*
- *nevládní organizace, které vykonávají veřejné úkoly, přeshraniční sítě pro města, regiony a národní vlády*

Rozvoj KKP vyžaduje programy šité na míru, protože se mechanismus standardní podpory byznysu projevil jako příliš robustní, aby mohl plnit specifické potřeby KKP. Kromě specializovaných opatření mnoho zemí a regionů už vytvořilo sloučením ekonomických a kulturních hledisek zvláštní organizace na podporu kreativního podnikání. Tyto specializované organizace kombinují jak kulturní, tak ekonomické know-how, aby mohly poskytovat integrované služby. V mnoha případech má financování původ jak v ekonomickém, tak kulturním sektoru.

»»» PŘÍKLAD »»»

Centrum pro kulturu a zážitkovou ekonomiku³⁰, Dánsko (Centre for Culture and Experience Economy)

Centrum pro kulturu a zážitkovou ekonomiku (CCEE) je nezávislá agentura financovaná vládou, kterou

30 www.cko.dk/en/about-ccee

v roce 2008 založily Ministerstvo hospodářství a obchodu a Ministerstvo kultury. Hlavními dvěma úkoly CCEE je zaprvé formulování způsobů, jak může podnikatelská obec zvýšit růst a podpořit inovace prostřednictvím rozvoje podnikání založeného na zkušenostech, a zadruhé posílení porozumění podnikání v KKP prostřednictvím strategické spolupráce s ostatními podnikatelskými oblastmi. Kromě jiných aktivit CCEE podporuje podnikatelské projekty, které posilují spolupráci a výměnu dovedností mezi KKP a podnikatelskou obcí celkově, podporuje kulturu a zážitkovou ekonomiku a posiluje spolupráci mezi institucemi a podnikatelskou oblastí, shromažďuje znalosti v Dánsku a na mezinárodním poli včetně znalostí ze zážitkových oblastí a šíří je ve veřejném i kulturním sektoru KKP a v podnikatelské sféře, poskytuje odborné vedení a poradenství pro společnosti, jež chtějí pracovat se zkušenostmi a kreativními schopnostmi, jakož i pro zástupce KKP, kteří chtějí navázat spolupráci s podnikatelskou obcí.

Tento druh organizační struktury se může vyvinout i na regionální úrovni. **Generator Swedish Creative Industries**³¹ (Generátor švédských KKP) je neziskové sdružení, které se věnuje rozvoji a podpoře KKP ve Švédsku. Generátor soustřeďuje švédské regiony do sítě a dává jim k dispozici zkušenosti z regionálních projektů, pracovních modelů, strategií a shromažďuje příklady úspěšných podnikatelů a umělců, vznášejí otázky o budoucím rozvoji těchto odvětví a jejich dopadu na inovace a růst. Práce generátoru je rozdělena do tří oblastí: sdílení znalostí, rozvíjení kompetence a sítě (networking).

Takové struktury pro rozvoj KKP mohou mít mnoho různých podob. Obecně mohou spolupracovat na národní, regionální nebo místní úrovni a pokrýt všechny nebo pouze část KKP. Například ve slezském regionu Polska byla vytvořena regionální iniciativa **Design Silesia**³² (Slezský design)

31 www.generatorsverige.se/in-english

32 www.design-silesia.pl

na podporu povědomí o regionálním designu. Hlavním cílem iniciativy Design Silesia je implementace a podpora inovace prostřednictvím designu, který vyžaduje při zavádění speciální znalosti a systémovou podporu. Proto je důležité vytvářet ve Slezsku síť a zajistit výměnu informací mezi podnikateli, designéry, představiteli místních vlád a akademickou obcí. Iniciativu částečně financuje ESF.

»» PŘÍKLAD »»

CREA RE – Kreativní regiony³³ (Creative Regions)

Projekt CREA RE byl spuštěn se záměrem lepšího zapojení KKP do rozvoje evropských regionů a měst. Většina evropských hlavních měst má k dispozici podpůrné programy pro své KKP. Venkovské regiony a regionální městská centra však dosud stále plně nevyužívají svůj kreativní potenciál, i když regionální politika EU pro ně nabízí finanční nástroje.

33 www.crea-re.eu

CREA RE spojuje regiony, jež čelily problémům, když začínaly zapojovat své KKP do regionálních programů EU s řadou velmi pokročilých partnerů, kteří souhlasili s předáváním svých zkušeností. Partnerství zahrnuje dvanáct místních a regionálních veřejných orgánů z deseti různých zemí EU. Projekt potrvá od ledna 2010 do března 2013 a bude financován z fondu ERDF (INTERREG IVC).

Je řada dalších projektů, které probíhají mezi regiony a městy a jsou převážně financovány z fondu ERDF (INTERREG). V letech 2009–2011 se uskutečnil kooperační projekt mezi velkoměsty Kreativní metropole³⁴ (Creatives Metropoles), od roku 2010 (do roku 2013) se uskutečňuje kooperační projekt menších měst Městské kreativní póly³⁵ (Urban Creative Poles). Kromě projektů

složených z místních a regionálních partnerů je stále silnější koordinace mezi členskými státy. Uvedeme několik příkladů: v rámci Severní dimenze (Northern Dimension) vzniklo Partnerství pro kulturu, které se věnuje rozvíjejícím se KKP³⁶, zatímco skandinávské země vytvořily vlastní síť KreaNord³⁷. Od roku 2006 rovněž probíhají pravidelné konzultace o strategii KKP mezi Estonskem, Litvou a Lotyšskem³⁸. Takové projekty jsou velmi užitečné pro zrychlení procesu učení napříč evropskými zeměmi, regiony a městy.

34 Projekt představoval vizi, na které se podílí jedenáct evropských metropolí: Amsterdam, Barcelona, Berlín, Birmingham, Helsinky, Oslo, Riga, Stockholm, Tallinn, Vilnius a Varšava – www.creativemetropoles.eu.

35 Partneri z Německa, Polska, Švédska, Estonska a Litvy – www.creativepoles.eu

36 www.ndpculture.org

37 www.kreanord.org/?pg=aboutKreanord

38 www.creativeindustries.ee/balticreview

ZVYŠOVÁNÍ POVĚDOMÍ

Zvyšování povědomí o potenciálu KKP v oživeném společensko-hospodářském rozvoji je kontinuální proces, který je důležitý jak v počáteční fázi politického a strategického rozvoje, tak při podpoře partnerství v rámci KKP a jiných sektorů. Cílová skupina těchto aktivit je široká – počínaje politiky a kulturními pracovníky přes podnikatele v kreativních a v jiných odvětvích po širokou veřejnost. Iniciativy pro zvýšení povědomí slouží několika různým cílům, například motivování osob z oblasti kultury, aby začaly podnikat, posilování spolupráce mezi kreativními podnikateli, vzdělávání podnikatelů i spotřebitelů, vytváření mostu mezi KKP a tradičními odvětvími atd. Ke zvýšení povědomí existuje mnoho aktivit, které mohou místní a regionální orgány realizovat s podporou evropských fondů včetně:

- *organizování studijních pobytů*
- *rozšiřování výsledků mapování a studií*

- *organizování konferencí, seminářů a workshopů*
- *shromažďování a rozšiřování dobrých praxí*
- *vytváření webových stránek a vydávání newsletterů*
- *rozvíjení komunikačních kanálů a poskytování podpory v rámci styku s veřejností*
- *rozvoj webových služeb pro KKP atd.*

Nejllepších výsledků je možno dosáhnout, pokud jsou všechny výše uvedené aktivity koordinované, ideálně shrnuté pod jednu značku, která je profesionálně řízena. V mnoha zemích existuje ústřední organizace (veřejná nebo soukromá instituce), která všechny tyto aktivity zastřešuje.

>>> PŘÍKLAD >>>

Kreativní Štýrsko, Rakousko³⁹ (Creative Industries Styria)

Creative Industries Styria (CIS, založené v roce 2007) je sdružení sítí, které se věnuje strategickému plánování a propagaci kreativních průmyslů ve Štýrsku. Proces vytváření sítí se zaměřuje především na koordinaci a kooperaci; CIS propaguje služby KKP, a tudíž implementuje KKP jako potenciální oblast hospodářství Štýrska.

Sdružení Creative Industries Styria funguje jako komunikační rozhraní, které vzájemně spojuje podniky z KKP a společnosti, které mají zájem o spolupráci s nimi. Cílem je zmapovat Graz a Štýrsko jako přední moderní kreativní hospodářské lokality díky vytvoření inovačního prostředí. Regionální vláda definovala kreativní hospodářství jako prioritní oblast

³⁹ www.cis.at/de

a ustanovila ji jedním z ústředních témat ekonomické agendy.

Regionální rozvoj je založen na povědomí o přidané hodnotě, jež má svůj původ v široké škále aktivit v různých odvětvích KKP, které dělají region zajímavějším, inovativnějším a konkurenceschopnějším. Hlavním úkolem sdružení Creative Industries Styria je vytvářet povědomí veřejnosti o významu kreativního hospodářství v regionálním ekonomickém kontextu. Nabízí nové služby a pro podniky v jakémkoliv podnikatelském sektoru ve Štýrsku otevírá iniciativy k vytvoření přidané hodnoty a inovace.

Úkol sdružení Kreativní Štýrsko (Creative Industries Styria):

- *hnací síla strukturálních změn v regionu pro vytváření společnosti založené na znalostech a produkci*
- *hnací síla, která koordinuje a spojuje iniciativy v oblasti hospodářství*

- *iniciování, rozvoj a koordinace klíčových projektů*
- *povědomí na regionální, národní a mezinárodní úrovni*
- *kontaktní a komunikační partneři pro podnikatele v oblasti kreativního hospodářství*

Podobné národní, regionální a místní programy, iniciativy a organizace se nacházejí v mnoha zemích. Zabývají se hlavně zvyšováním povědomí, ale poskytují i školení a konzultační služby. Příkladem může být organizace **Creative Estonia**⁴⁰ (Kreativní Estonsko), která představuje národní zastřešující program pro všechny aktivity spojené s KKP ke zvyšování povědomí, například webový portál, newslettery, semináře, konference, publikace, studie, networking, matchmaking, podpora PR pro KKP atd. Sdružení Kreativní Estonsko je financováno z fondu ESF. Rovněž viz **Creative Wallonia**⁴¹ (Kreativní Valonsko,

40 www.looveesti.ee

41 www.creativewallonia.be

Belgie), **Creative Finland**⁴² (Kreativní Finsko), **Creative England**⁴³ (Kreativní Anglie), **Creative Scotland**⁴⁴ (Kreativní Skotsko) nebo **Creative Industries Forum**⁴⁵ (Fórum KKP, Slovensko).

POLITIKA A STRATEGIE

Po vytvoření předpokladů a vytyčení organizačního rámce strategického rozvoje KKP je dalším rozhodujícím krokem vývoj příslušných politických nástrojů pro tento sektor. Na různých úrovních mohou mít tyto nástroje různou podobu, včetně regionálních strategií, plánů místního rozvoje a národních strategických dokumentů. Životně důležitý význam i s ohledem na evropské strukturální fondy má integrace KKP do národních reformních programů a strategií strukturálních fondů.

42 www.luovasuomi.fi

43 www.creativeengland.co.uk

44 www.creativescotland.com

45 www.ciforum.sk

Výchozím bodem pro KKP jsou strategie v oblastech kultury a podnikání, ale KKP jsou rovněž spojené s mnoha místními, regionálními a národními strategickými oblastmi včetně:

INOVACE	VÝZKUM A ROZVOJ	EXPORT A INTERNACIONALIZACE	REGIONÁLNÍ ROZVOJ
SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST A PROSPERITA	ROZVOJ KLASTRŮ	EKONOMICKÁ DIVERZIFIKACE	VZDĚLÁVÁNÍ A CELOŽIVOTNÍ UČENÍ
ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	BRANDING	TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ	INTEGRACE A KULTURNÍ DIVERZITA

Existují dvě hlavní varianty, které jsou často využívány doplňkově. Zprvée zavedení samostatné politiky a strategie KKP a zadruhé integrace KKP do mnoha dalších klíčových politik a strategií. Samostatná strategie KKP na národní, regionální nebo místní úrovni může sloužit několika záměrům, včetně zajištění holistického přístupu pro celý vývojový sektor, protože je nástrojem pro růst povědomí a zohlednění rysů sektoru.

Na druhé straně jsou příklady, kdy se nezávislé strategii nepodařilo přinést pozitivní výsledky, protože nebyla zcela

integrována do souvisejících strategických oblastí. To je obzvlášť relevantní pro evropské strukturální fondy. Je jen několik příkladů členských zemí, které úspěšně zahájily podpůrné programy evropských strukturálních fondů pro specifickou oblast KKP (např. Finsko či Estonsko). V mnoha jiných případech měly podpůrné mechanismy, které využily KKP, obecný charakter (např. export, podpora podnikání, školení, programy pro výzkum a vývoj atd.).

>>> PŘÍKLAD >>>

Rozvoj strategií KKP ve Finsku⁴⁶

Strategický rozvoj KKP začal ve Finsku na konci roku 1999, kdy pracovní skupina Ministerstva obchodu a průmyslu⁴⁷, Ministerstva financí, Ministerstva zaměstnanosti, Umělecké rady Finska, Finské finanční agentury pro technologie Tekes⁴⁸, univerzit a společností pod vedením Ministerstva vzdělání⁴⁹ vypracovala zprávu o rozvoji KKP, která obsahovala doporučení k činnosti. Bylo zahájeno několik programů pro rozvoj průmyslu obsahu (např. Dotační program Digidemo v roce 2002).

V roce 2005 Ministerstvo vzdělání ustanovilo pro vyhodnocení hospodářského dopadu kultury pracovní skupinu a v roce 2008 byl uveřejněn

první satelitní účet, který vyhodnotil hospodářský dopad kultury ve Finsku a sloužil jako první dokument mapování.

V období 2004–2006 zveřejnilo několik ministerstev zprávy o KKP – začal jejich regionální a místní rozvoj. Například vznikl program Kreativní Tampere (Creative Tampere, Luova Tampere) pro zrychlení růstu prostřednictvím interakce mezi představiteli různých odvětví KKP pro rozvoj nových kreativních koncepcí. Činnost pokračuje v rámci programu Open Tampere Programme⁴⁹ (Otevřený program Tampere).

V roce 2007 ministerstva zveřejnila Strategii rozvoje podnikání v KKP pro rok 2015 a Program na podporu exportu kultury na období 2007–2011. V rámci Národního programu rozvoje ESF pro růst podnikání a internacionalizaci na období 2007–2013 začala v závěru roku 2007 implementace strategie. Národní program

⁴⁶ www.creativeindustries.fi

⁴⁷ V současnosti Ministerstvo zaměstnanosti a hospodářství

⁴⁸ V současnosti Finská finanční agentura pro technologie a inovace Tekes

⁴⁹ www.luovatampere.fi/eng

rozvoje koordinuje Ministerstvo vzdělání a kultury v úzké spolupráci s Ministerstvem zaměstnanosti a hospodářství. Konkrétním cílem programu rozvoje je podpora podnikatelských dovedností samostatně výdělečně činných osob, začínajících podniků, běžných podnikatelů a malých a středně velkých firem. Cílem programu rozvoje je podpora rozvoje produktů a inovací, podnikání a podnikatelského know-how a výrobních i řídicích schopností, provádění analýz otázek týkajících se očekávaných změn ve výrobním prostředí a zvyšování znalostní základny v této oblasti.

Projekt Kreativní Finsko (CIF) byl jako koordinátor projektů národního rozvojového programu zahájen v roce 2008. V jeho rámci jsou poskytovány informace a služby pro tvůrce a vývojáře v KKP, politiky a klíčové zainteresované skupiny. Publikuje zprávy, fakta a číselné údaje, které podporují pochopení a rozvoj kreativní ekonomiky, a poskytuje podklady pro prognózy. Každoroční

akce a workshopy tvoří platformu pro networking a koordinaci rozvojových aktivit na národní a mezinárodní úrovni. Projekt CIF je koordinován Aalto University School of Economics, malými podnikatelskými centry ve spolupráci s městem Tampere/Kreativní Tampere a Cupore, finskou nadací pro výzkum kulturní politiky. Jeho partnery jsou rovněž Sibeliova akademie, Jyväskylän Regional Development Company Jykes Ltd. a město Seinäjoki. Projekt pro KKP ve Finsku je částečně dotován z ESF.⁵⁰

Program podpory exportu kultury byl koncipován v období 2005–2007 a v letech 2007–2011 implementován Ministerstvem vzdělání a kultury, Ministerstvem zaměstnanosti a hospodářství a Ministerstvem zahraničních věcí společně se zástupci KKP.

⁵⁰ www.creativeindustries.fi

Jeho hlavními cíli jsou:

- *rozvoj podnikatelských aktivit*
- *posilování klastrů a sítí*
- *mezinárodní marketing a propagace*
- *operační prostředí pro vývoz kultury*
- *kulturní spolupráce a výměna*
- *rozvoj struktur pro vývoz kultury*

Ministerstvo zaměstnanosti a hospodářství v roce 2008 navrhlo strategii rozvoje finské kreativní ekonomiky na období 2008–2011. Jejím cílím bylo zlepšení postavení kreativních profesionálních pracovníků na trhu práce, podpora podnikání a růst i podpora rozvoje produktů v oblasti podnikání, které využívá kreativního know-how. Projekt rovněž zajišťoval výzkum a prognostickou činnost.

Kromě strategie národního rozvoje Ministerstvo zaměstnanosti

a hospodářství v roce 2010 rovněž spustilo Síť regionálních tvůrců a vývojářů v KKP (Regional Creative Industries Developers). Tato síť poskytuje podporu při zlepšování regionálních vztahů a spolupráce a propojuje regiony s celonárodní úrovní. Implementace rozvoje kreativních průmyslů probíhá prostřednictvím zdravého soupeření, jednání a výměny zkušeností mezi odborníky. Jednou z nejoblíbenějších akcí je LUOTU – meziodvětvová akce pro firmy, věnovaná vytváření sítí (networkingu) a utváření partnerství (matchmakingu).

KKP jsou zahrnuty do strategie Evropa 2020, do Národního programu Finska a jsou jednou z priorit vládního programu. V souladu s vládním programem má být struktura finské ekonomiky diverzifikována a posílena prostřednictvím rozvoje tradičně silných stránek, ale také prostřednictvím růstu nových sektorů, jako jsou služby a KKP. V roce 2012 bude posílena koordinace strategie

a spolupráce mezi ministerstvy, regionální a lokální úrovní a projekty.

>>> PŘÍKLAD >>>

Spanish Action Plan to Promote the Cultural and Creative Industries (Španělský akční plán na podporu KKP)⁵¹

Cílem akčního plánu na podporu KKP, který řídí španělské Ministerstvo kultury, je poskytovat této oblasti hospodářství specifickou péči. Mimoto má akční plán snížit dopady mezinárodní finanční krize na tvorbu národního bohatství a na zaměstnanost v KKP navýšením dostupného kreditu pro podniky kulturního sektoru, které trpí současnými škrti v systému financování.

Ministerstvo kultury posílilo podporu novým oblastem kultury, které jsou úzce spjaty s novátorstvím a kreativitou, jako je design, móda, architektura, reklama, nová

média, videohry a interaktivní umění. Do podpory jsou kromě toho zahrnuty další tradiční oblasti: scénická umění, vizuální umění, kulturní dědictví, film, televize, rozhlas, hudba, knihy a noviny.

Plán v roce 2011 využilo více než 450 organizací a 150 profesionálních pracovníků, byl financován z rozpočtu ve výši 35 622 000 eur a jeho hlavními cíli bylo:

- *podpora digitalizace kulturního obsahu, provedení přesunů v systémech grantů a dotací Ministerstva kultury přičleněním nových sektorů a nových finančních nástrojů, podpora dalšího vzdělávání pro podnikatele v oblasti kultury, podpora veřejného/soukromého financování, protože projekty musí být z 30 % samofinancovány, rozšiřování jedinečnosti a různorodosti španělského kulturního dědictví, oživení cestovního ruchu v každé obci a podpora španělského jazyka*

⁵¹ <http://www.calameo.com/read/0000753350b1ce9d39fb962www.eas.ee>

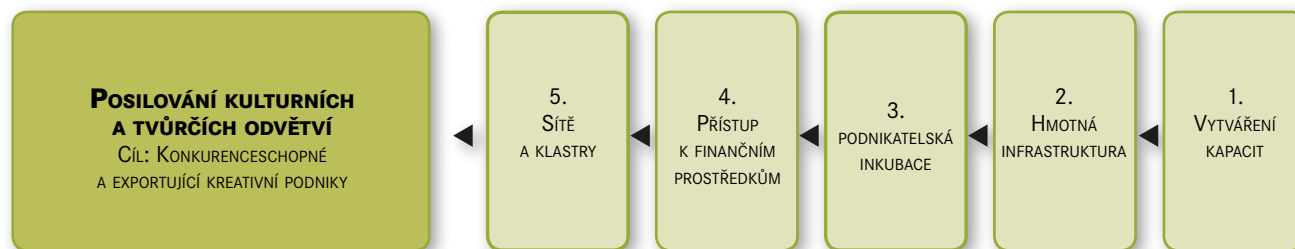
Akční plán je založen na třech hlavních druzích akcí:

- zlepšování dalšího vzdělávání a podpora kreativity – prostřednictvím grantů na další vzdělávání a cen k posílení kreativity ve školách, podpora digitalizace obsahu a rozvoj, upevňování a internacionalizace

KKP – prostřednictvím grantů, záruk pro podniky, půjček (ve spolupráci s oficiálním úvěrovým ústavem) a další vzdělávání pro podnikatele v oblasti kultury (ve spolupráci s obchodní komorou), podpora neziskových organizací – granty na kulturní aktivity a propagaci kulturního cestovního ruchu

4.2 POSILOVÁNÍ KKP

Úvod

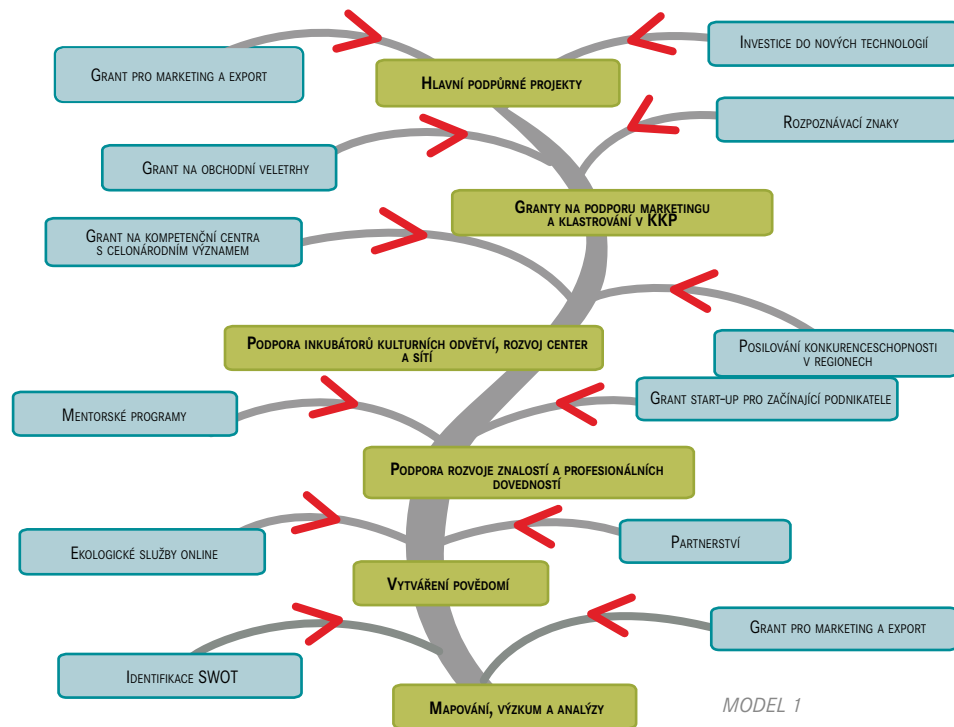
Následující kapitola je věnovaná klíčovým prvkům při posilování KKP.

Pro rozvoj KKP je důležité, aby měly přístup k široké škále služeb a podpůrných mechanismů. Klíčovým úkolem je určit, ve kterých případech

mechanismus obecné podpory podnikání odpovídá specifickým potřebám KKP a kdy by měla být zavedena nová, pro tuto oblast specifická opatření. Tallinn Creative

Economy Manifesto z roku 2011 (Tallinský manifest: kreativní podnikání pro kreativní ekonomiku 2011, viz příloha 5) upozorňuje „na specifické prvky a vlastnosti podnikání v kreativních průmyslech a jejich kombinaci s přístupy, kde taková výjimečnost přítomná není. Například jde o prosazení možnosti investovat do kreativního podnikání, ovšem o prosazení pouze cílené investice tam, kde existují reálné důkazy o selhání trhu s hlavními zdroji investic (jako např. banky, podílové fondy atd.). Nebo jde o zavedení pobídky pojištění exportu při obchodování s kreativním zbožím a službami jen tehdy, jestliže je v podobné oblasti podnikání slabší export doložen, protože jsou náklady na pojištění příliš vysoké.“

Prioritou by měla být změna a úprava opatření pro všeobecnou podporu podnikání tak, aby zahrnovala i KKP. Využívání již existujících mechanismů znamená, že je k dispozici více finančních prostředků na podporu rozvoje KKP. To však vyžaduje zvyšování povědomí a pokud možno úpravu určitých kritérií

MODEL 1

v existujících programech, aby byly v souladu se specifickými potřebami KKP. Zatímco hlavní prvky podpory KKP by mohly být pokryty opatřeními obecnými,

tyto průmysly vyžadují rovněž prvky, které vyžadují specifický přístup.

Například Estonsko využívá v rámci svého programu rozvoje KKP pro žádost o integrovaný podpůrný program model „hodnotového řetězce“ (viz. model 1). Model je založen na pyramidovém principu, ve kterém se vespod nacházejí **aktivity pro všechny (mapování, růst povědomí)**, uprostřed jsou **opatření pro některé oblasti** (rozvoj dovedností, inkubace, veletrhy atd.) a na vrcholu pak **opatření pro několik málo oblastí** (granty, investice, podpora exportu atd.). V modelu pro Estonsko je pouze jedno specifické opatření (Struktura podpory KKP), všechna ostatní opatření jsou obecná a cílená na všechny podniky, i když jsou provedeny jisté nutné úpravy k začlenění KKP.

Budování kapacit

Budování kapacit pro KKP je nezbytné, protože funkční prostředí v tomto

prostředí rychle upadá a prochází velkou strukturální změnou. Ke změně dochází vzhledem k rychlému technologickému rozvoji, zejména digitalizaci a rozvoji globálního trhu. Digitalizace vyvolala změny distribučních cest, což na druhou stranu vyžaduje nové kompetence v podnikání samotné tvorby.

Podnikatelům v oblasti KKP se často nedostává podnikatelských dovedností v marketingu, řízení projektu a ve výpočetní technice. Nutné je odborné vzdělávání na všech úrovních vzdělávacího systému. Cílem aktivit je poskytování doplňkového školení, poradenství, finančních služeb a rozvojových služeb (development services) kulturním a kreativním pracovníkům a podnikatelům. KKP je třeba nabízet konzultace a trénink pro oblast podnikání, podnikatelských dovedností a rozvoj produktů a služeb. Je rovněž nutné, aby prostředníci jako manažeři, agenti a kurátoři uměli pomoci velmi malým podnikům a samostatně výdělečně činným osobám financovat

projekty a nabízet na trhu služby a produkty jak B2C tak B2B..

>>> PŘÍKLAD >>>

Creative England,⁵² (Kreativní Anglie, VB)

Kreativní Anglie je nová organizace, která se v jakékoli části Anglie mimo Londýn věnuje podpoře trvale udržitelného růstu nezávislého kreativního podnikání a talentů, na nichž toto podnikání stojí. Byla vytvořena v říjnu 2011, jejím posláním je rozvíjet film, televizi, hry a další KKP v anglických regionech. Její činnost zahrnuje investice do talentů, rostoucích podniků, podporu přístupu diváků, podporu produkce, zlepšování inteligence trhu a podporu inovací.

Pobočky Kreativní Anglie působí v Birminghamu, Bristolu, Nottinghamu, Manchesteru a Leedsu a jejich činnost je postavena na práci regionálních

⁵² www.creativeengland.co.uk

screeningových agentur mimo Londýn (například organizace South West Screen), které posledních deset let pomáhaly při rozvoji kinematografie, televize, interaktivních programů, výrobě her a průmyslu digitálních médií v anglických regionech. Organizace Kreativní Anglie dostává účelové dotace (grant-in-aid) od Britského filmového institutu (BFI, British Film Institute) a od jím pověřené organizace, která rozděluje loterijní fondy pro film do anglických regionů mimo Londýn. Rovněž zajistila financování od Vládního fondu pro regionální růst (Government's Regional Growth Fund) pro nový plán investic ve výši 5 milionů liber na podporu digitálních a kreativních společností, souběžně s novým výzkumným projektem, který má za cíl posilovat ekonomický profil kreativních společností mezi podnikatelskými klastry.

Finsko využívá existující síť stávajících center, aby se potřebné služby dostaly blíže ke klientům z oblasti KKP. Model rafinérie (Refinery Model) nabízí

kreativním podnikatelům subvencované konzultační služby v rozmezí jednoho až pěti dnů na jednu společnost. Experti z Refinery se setkávají se zástupci společností, diskutují o požadavcích pro rozvoj společnosti a pomáhají jim nalézt odpovídajícího poradce. Refinery Registry (Registr rafinérie) obsahuje seznam expertů/specialistů na KKP, kteří pokrývají potřeby podniků i rozvoje produktů. V rámci činnosti Refinery byla vytvořena celonárodní síť poradců. Systém je součástí patnácti Center pro hospodářský rozvoj, dopravu a životní prostředí (Centres for Economic Development, Transport and the Environment). Model rafinérie byl vytvořen v rámci programu na období 2000–2006 a byl financován z ESF⁵³.

⁵³ http://www.tem.fi/index.phtml?99142_m=99172&s=3924

Hmotná infrastruktura a obnova míst

Pro prohloubení schopnosti KKP experimentovat, inovovat a růst je potřeba podporovat rozvoj příslušné infrastruktury na místní, regionální a národní úrovni a přispívat ke vzniku kreativních komunit:

- *KKP potřebují sítě a prostor pro spolupráci – buď hmotný, nebo virtuální, dočasný, nebo stálý – mohou pracovat jako profesionální centra, jež nabízejí pooling znalostí a zdrojů, který je obzvláště relevantní v oblastech charakteristických stoupajícím počtem nezávislých podnikatelů a mikropodniků.*
- *Podniky KKP potřebují multidisciplinární prostředí, ve kterém mohou snadno a dynamicky tvořit klastry s akademickou obcí a jinými ekonomickými sektory (viz také část věnovaná vytváření sítí a klastrů).*
- *Staré průmyslové infrastruktury ve městech by mohly být ideálně přeměněny na podobné inovační a kreativní klastry, které umocňují*

místní hospodářský rozvoj, regeneraci měst, atraktivitu míst i regionů a rozvoj venkova.

- *V zásadě potřebují odborníci z KKP rovněž základní infrastruktury, v jejímž rámci mohou rozvíjet svou činnost, své kreativní a umělecké myšlenky nebo upoutat publikum. V tomto kontextu je třeba zdůraznit klíčovou úlohu míst kulturního dědictví a kulturních institucí.*

>>> PŘÍKLAD >>>

Temple Bar⁵⁴, Dublin, Irsko

Temple Bar je kulturní čtvrť v Dublinu, která se nachází na 28 akrech a jejíž dějiny sahají do 10. století. V 17. a 18. století došlo k prudkému nárůstu rozvoje výstavby, obchodní činnosti a domácí výroby. Mezi lety 1991-2001 se Temple Bar proměnil v moderní aktivní čtvrť, financovanou společně z evropských a veřejných státních zdrojů se značným podílem soukromých investic.

54 http://www.tem.fi/index.phtml?99142_m=99172&s=3924

Dnes se v této oblasti nachází více než 450 podniků, z velké většiny malých, často řízených jejich majiteli, jejichž obrát dosahuje 700 milionů eur a dalším příspěvkem je DPH ve výši 3 milionů eur z podnikání v Temple Baru. Oblast si zachovala svůj původní charakter s 80 kulturními organizacemi a zástupci KKP, které zde sídlí a produkují každoročně tisíce kreativních prací. Temple Bar má 3000 obyvatel a denně ho navštíví 50 000 návštěvníků.

Projekt obnovy byl financován společně z veřejných zdrojů, strukturálních fondů Evropské unie a ze státní pokladny, dluhového kapitálu a investic významného soukromého sektoru. Vedle financování hmotné obnovy oblasti byly z veřejných finančních prostředků financovány některé klíčové projekty, jako například Independent Cultural Entrepreneurs Initiative (Nezávislá kulturní iniciativa podnikatelů), která mladé objevující se talenty vybavuje podnikatelskými dovednostmi, aby dokázali využít svůj

potenciál a své kreativní společnosti rozvinout trvale udržitelným způsobem.

Celkové investice z veřejných prostředků ve výši 54 milionů eur (42,5 milionu liber) pocházely ze dvou hlavních zdrojů – z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF) a ze státní pokladny prostřednictvím Ministerstva životního prostředí a místní vlády. Další 63 milionů eur (49,7 milionu liber) zapůjčila Evropská investiční banka a další finanční instituce. Mimoto byl podle odhadu přebytek ve výši 127 milionů eur (101,5 milionů liber) ze soukromého sektoru investován v této oblasti do rozvoje hotelů, restaurací, veřejných budov, bydlení, maloobchodních prodejen a dalších podniků.

Výzkum ukazuje, že komplexní a holistický přístup ke kulturnímu rozvoji měl velmi pozitivní dopad na samotné kulturní organizace a hrál klíčovou úlohu v rozvoji území jako celku. Kvantitativní výzkum ukazuje pozitivní dopad a hospodářský

význam kulturního programu: počet zaměstnanců pracujících v kulturním sektoru se zvýšil z 29 v roce 1993 na více než 500 v roce 2001; počet návštěvníků dramaticky stoupl o více než 752 %, 81 % návštěvníků přichází do Temple Baru užít si zdejší atmosféru a rozmanitou nabídku kulturního vyžití. Kulturní hledisko učinilo z Temple Baru klíčovou destinaci, kde zahraniční návštěvníci tvoří 50 %, zatímco v roce 1993 to bylo pouze 14 %.

»» PŘÍKLAD »»

Art Factories⁵⁵, Barcelona, Španělsko (Umělecké továrny)

Hlavním cílem této iniciativy je zvýšení počtu veřejných míst pro konání kulturních akcí v různých uměleckých oblastech: vizuální umění, hudba, tanec, cirkus a jiná scénická umění. Předpokladem je přeměna některých výjimečných průmyslových budov v Barceloně na kulturní prostory, které

⁵⁵ www.bcn.cat/fabriquesdecreacio

budou předány uměleckým skupinám a sdružením.

Očekávaným dlouhodobým výsledkem iniciativy má být mobilizace kreativity ve městě. Jako iniciativa revitalizace a posilování specifika města je síť „uměleckých továren“ rozšířena v pěti městských obvodech (Barcelona má deset obvodů). V současnosti existuje sedm průmyslových objektů přeměněných na kulturní centra, která zcela nebo částečně vyvíjejí činnost: Fabra i Coasts, El Graner de la Philips, La Seca, La Central del Circ, La Nau Ivanow, L'Ateneu Popular 9 Barris a Hangar.

Na jedné straně poskytuje síť Art Factories odborníkům i občanům obecně prostory, které potřebují pro rozvoj kreativity v nejumělečtějším slova smyslu, na straně druhé se stává nástrojem dalšího šíření kreativity v různých čtvrtích, jež napomáhá revitalizaci v oblastech s přeměněnými průmyslovými budovami. Kromě toho

je třeba poukázat na to, že program Art Factories je implementován v úzké součinnosti s podporou poskytovanou hustému předivu soukromých a nezávislých iniciativ a městským prostorám, které po mnoho let plnily základní úlohu při podporování práce nejvýraznějších tvůrců.

Městská rada v Barceloně plní trvalý závazek vůči rozvoji projektu: prostřednictvím městského Kulturního institutu (Institute of Culture) řídí iniciativu a poskytuje koncepční potenciál a hlavní finanční zdroje. V současné době mohou přeměněné průmyslové objekty využívat dalších až 30 000 metrů čtverečních plochy, na níž už probíhá mnoho kulturních a uměleckých projektů, vždy v úzké spolupráci s místním kulturním sektorem. Řízení některých takových budov již převzala sdružení a skupiny, které je využívají. Katalánská cirkusová asociace (Catalan Association of Circus) řídí například La Central del Circ. Projekt Art Factories je pro Barcelonu významným

novým způsobem poskytování podpory kulturní sféře města v oblastech školení, tvorby, produkce a výzkumu.

Inkubace kreativního podnikání

Mnoho zemí, regionů a měst napříč Evropou investovalo do fyzických míst, jako jsou centra pro KKP. Zdá se však, že jen některým se podařilo vytvořit inkubátory. Hlavní rozdíl je v tom, že inkubátory kladou důraz na kvalitu a růst nájemců, i když to může znamenat, že některé prostory zůstanou prázdné. Služby inkubátoru obvykle zahrnuté do balíčku a nevyužitá čtvereční metry znamenají, že náklady inkubátoru jsou vyšší než náklady na běžné prostory. Z toho důvodu je často vlastní a řídí města, ale rovněž univerzity a veřejně-soukromá partnerství. Mnohá z nich s úspěchem využila k založení, rozvoji a vytvoření sítí těchto inkubátorů financování z ERDF a ESF.

Pro kulturní a kreativní inkubátory neexistuje jednotná definice nebo kritéria. Liší se velikostí, umístěním, provozními zásadami a ve výběru nájemných společností. Některé inkubátory se soustředí spíše na kulturní operátory (nabízejí jim sídlo), jiné se zaměřují výhradně na kreativní podnikatele nebo určité klastry společností, jako například herní společnosti. Stále více běžných podnikatelských inkubátorů zvažuje možnost přijímání kreativních podnikatelů do svých programů, ale patrná je potřeba rozvoje specializovaných inkubátorů pro KKP, a to ze tří hlavních důvodů:

- *KKP obecně hledají inspirující živé prostředí pro svou práci.*
- *KKP potřebují speciální poradenské služby, které zohledňují jejich specifické pracovní modely.*
- *KKP často pracují na bázi prototypů nebo projektů a profitují ze stejné smýšlejících spolunájemníků z jiných oborů KKP, které vytvářejí synergie a nové podnikatelské příležitosti.*

>>> PŘÍKLAD >>>

Kreativní inkubátory v Estonsku

Estonská národní strategie pro využívání Strukturálních fondů pro období 2007–2013 identifikovala kreativní inkubaci jako jeden z klíčových prvků podpory podnikání v KKP a vytváření příznivých podmínek pro začínající společnosti. Kreativní inkubátory vytvářejí a provozují úřady místních samospráv a vzdělávací instituce. Financování EU pokrývá investice do infrastruktury, vybavení a část běžných nákladů.

Tallinn Creative Incubator (Tallinský kreativní inkubátor)⁵⁶ byl otevřen v roce 2009 a je jedním ze tří inkubátorů fungujících prostřednictvím Tallinn's Business Support and Credit Management Foundation (Nadace Tallinnu pro podporu podnikání a řízení úvěrů). Jejím posláním je poskytování inkubačních služeb při zakládání podniků

56 www.esa.ee

v rámci KKP. Hlavním cílem inkubátoru je zvýšení konkurenceschopnosti v podnikatelském prostředí malých a středních firem pomocí vytvoření jemné infrastruktury: mechanismy spolupráce a součinnosti, podpora rozvoje a vývozu. Inkubátor je umístěn v historické budově módního maloobchodního centra, které v současnosti zahrnuje více než 30 nově založených podniků se zastoupením všech kreativních oblastí: návrhářství šperků, umělecké sklářství, grafické návrhy, fotografie, umělecká řemesla, reprodukcí umění atd. Velká většina sestává z módního návrhářství, interiérové architektury a 3D/4D animací. Tallinský inkubátor dostal v roce 2010 druhé nejvyšší ocenění Best Science Based Incubator pro inkubátor, který kombinuje podnikání s kreativitou a kulturou (devátá výroční konference o Science Based Incubation of the Technopolicy Network – o Inkubaci sítě technické pomoci na vědeckém základě⁵⁷).

57 www.artsmangement.net/index.php?module=News&func=display&sid=1404

Tartu centrum pro KKP⁵⁸ bylo založeno v roce 2009 městskou radou. Centrum funguje jako koordinátor KKP v Tartu a jižním Estonsku poskytováním odpovídajících informací a školení pro KKP; právního a ekonomického poradenství pro kreativní podnikatele a rovněž podnikatelských inkubačních (i preinkubačních) služeb. Po dokončení všech renovačních prací bude Tartu centrum pro KKP poskytovat prostor až pro 40 společností nabízejících zaměstnání až pro 100 pracovníků.

V průběhu období plánování byla myšlenka na začlenění kreativních podnikatelských inkubátorů do národního inkubačního programu zamítnuta, protože nebyla k dispozici dostatečná dokumentace a znalosti, co se týče nového typu inkubátorů. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto investovat do kreativních podnikatelských inkubátorů z programu pro KKP. Po úspěšném spuštění tří různých kreativních inkubátorů

58 www.lmk.ee/eng

a výsledcích za období let 2009–2011 bylo rozhodnuto o začlenění kreativních inkubátorů do celkového inkubačního programu pro rok 2012.

»» PŘÍKLAD »»

Kreativní továrna v Rotterdamu, Nizozemsko

Staré obilné silo v zanedbané oblasti bylo městem Rotterdam za 6 milionů eur přeměněno na podnikatelský inkubátor. Tato kreativní továrna byla otevřena v květnu 2008 jako jeden z prvních spolupracujících prostorů v Evropě. Inkubátor spojuje více než 70 kreativních podnikatelských firem do jedné budovy a napomáhá jim v rychlejšímu růstu prostřednictvím partnerství podnikání, vzdělávacích společností a vládních institucí. Mezi partnery patří Rabobank (komerční banka), KPMG (účetnictví a poradenství), ARA (reklamní agentura), HOPE Erasmus University & Technical University of Delft, Hogeschool Rotterdam

& Albeda College (vyšší a nižší odborné vzdělávání), Vestia (bytové družstvo), Pact op Zuid (místní rozvoj) a Rotterdam Philharmonic Orchestra (přístup k novým sítím).

Od října 2011 slouží kreativní továrna 74 společností, některé jsou v soukromých kancelářích, ale většina v otevřených prostorách pro tři až dvanáct firem. Společnosti pronajímají stoly místo čtverečních metrů, náklady jsou velmi nízké. Cena začíná už na 111 eurech na osobu za měsíc, jsou v ní zahrnuty veškeré náklady jako topení, elektřina, vysokorychlostní internet, recepce s bezpečnostním systémem, zasedací místnosti, školení a zprostředkování zakázek. Nízká cena je umožněna finančními příspěvky partnerů kreativní továrny. Nejsou zavedeny žádné dotace, řídící společnost je v soukromém vlastnictví a budovu si pronajímá od města Rotterdam.

Přístup k finančním prostředkům

KKP, zejména malé a střední podniky, čelí nesnázím při získávání přístupu k finančním prostředkům nezbytným pro své činnosti, a to jak úvěrů, tak vlastního kapitálu. Zatímco toto je společný problém malých a středních podniků všeobecně, je situace značně horší pro ty, které pracují v KKP, a to z následujících důvodů:

- *KKP silně spoléhají na nehmotný majetek (zejména duševní vlastnictví), který obvykle není zohledněn v účetnictví.*
- *Na rozdíl od ostatních průmyslových výrobků produkty KKP obecně nespádají do hromadné výroby – na každý film, knihu, operu či videohru lze nahlížet jako na unikátní prototyp.*
- *V mnoha případech finanční požadavky firem z KKP nejsou pro banky dostatečně významné, aby pro ně hledaly komerčně přiměřeně zajímavá řešení a ujal se analýz projektů, rozpracovávaly své expertizy na poli, které je stále nahlíženo jako*

rizikové, a vytvářely specializované služby pro KKP, jež by respektovaly specifické modely podnikání v této oblasti.

- *KKP čelí specifickým výzvám při snaze o dosažení investiční pohotovosti, zejména v době, kdy si musí najít inovované podnikatelské modely pro nové digitální prostředí.*

Na tomto pozadí vyvstává klíčová role, která má být sehraána státními orgány – zejména regionálními úřady – při stimulování soukromých investic a při podpoře partnerství veřejného a soukromého sektoru sloužícího ve prospěch malých a středních podniků v KKP, především prostřednictvím garančních mechanismů nebo rizikových investičních fondů.

Iniciativy JEREMIE a JASMINE již umožnily členským státům a regionům využívat strukturálních fondů zavádějících do podnikání finanční plány. Advantage

Creative Fund⁵⁹ v Birminghamu a VC Fonds Kreativwirtschaft⁶⁰ v Berlíně jsou dva příklady takových plánů, zacílených specificky na malé a střední podniky. Příští generace strukturálních fondů by měla zvýraznit roli inovačních finančních nástrojů a zvětšit jejich rozsah vytvořením flexibilnějších a účinnějších rámců jejich implementace.⁶¹

⁵⁹ Investice tohoto fondu pokryly KKP ve velkém rozsahu – činí filmovou produkci pro animáční studia přes orchestry a softwarové firmy až po televizní společnosti a nová média. Advantage Creative Fund provedl 81 investic do 55 kreativních podniků ve West Midlands a investoval 5,4 milionu liber (www.advantagecreativefund.co.uk).

⁶⁰ Tento fond je společná iniciativa Investitionsbank Berlin (IBB) a státního fondu Berlína. Jeho objem činí 30 milionů eur a je částečně podporován Evropským fondem pro regionální rozvoj (ERDF) Evropské unie (http://www.ibb-bet.de/vc_fonds_kreativ.0.html?&L=1).

⁶¹ Viz také kapitola o Nástrojích financnictví ve směrnici ke Strategiím regionální inovace pro inteligentní specializace; web viz poznámka pod čarou 23.

>>> PŘÍKLAD >>>

Kreativní agentura města Vídeň, Rakousko⁶²

Departure je vídeňská agentura pro KKP podporující vídeňské firmy a zakladatele společností v následujících oblastech: trh s uměním, architektura, audio-video, design, móda, multimédia a vydavatelství.

Čtyři programy financování jsou šité na míru pro různé požadavky žadatelů, co se týče obsahu i ekonomického hlediska. Financování probíhá ve formě nevratných příspěvků a odpovídá částce od 20 000 do 200 000 eur na projekt po dobu jeho trvání na jeden až tři roky. Agentura Departure se se svým programem financování zaměřuje na ekonomicky orientované podnikatelské činnosti na poli KKP, ale také na rozvoj a podporu opatření pro nové kreativní a inovované produkty; postupy a služby při rozjezdu sériové výroby; poradenské služby pro projekty

⁶² www.departure.at/en

umožňující progresivní růst i získání znalostí a zakládání firem. Opatření jsou přijímána s cílem zlepšení struktur pro kreativní podniky a úspěšnou distribuci a využívání jejich produktů a služeb.

Agentura Departure povzbuzuje spolupráci mezi kreativními podniky a tradičními odvětvími, aby došlo na obou stranách k posílení konkurenceschopnosti.

>>> PŘÍKLAD >>>

CultuurInvest, Belgie⁶³

Nezávislý investiční fond řízený PMV nv (investiční holding vlámské vlády) byl spuštěn na konci roku 2006 a poskytuje rizikový kapitál podnikatelům v KKP Vlámka. Prostřednictvím půjček nebo menšinového podílnictví ve společnostech pomáhá kreativním podnikatelům v realizování ambiciózních plánů růstu. Fond CultuurInvest klade důraz na ty podnikatele, kteří jsou zaměřeni na komerční rozvoj a růst pomocí

⁶³ www.pmv.eu/en/services/cultuurinvest

doplňkových nebo mnohoodvětových zdrojů příjmu a vedlejších peněžních toků. Při růstu a peněžních tocích klade rovněž důraz na splácení půjček a úroků. Fond úspěšně zapojil přídatné spolufinancování ostatních soukromých investorů a bank. Může též investovat do nových médií a počítačových her, audiovizuálního odvětví a digitálního designu, hudebního průmyslu a koncertů, designu a módního návrhářství, tištěných médií a grafického designu, vydavatelství a knihkupectví, hudebního a reprodukčního umění, do distribuce v rámci výtvarného umění, sdělovacích prostředků a reklamy, architektury a kulturního dědictví.

»» PŘÍKLAD »»

Cultuur–Ondernemen, Nizozemsko⁶⁴

Nadace podporuje a vede umělce i kreativní a kulturní organizace, aby připisovali svůj kapitál z kreativní činnosti na optimální komerční využití. Shromažďuje a sdílí znalosti z KKP a dává dohromady umělce, tvůrce, kulturní instituce, společnosti a sociální organizace. Nadace také poskytuje půjčky s velmi nízkou úrokovou sazbou umělcům a tvůrcům, nabízí trénink, školení a vzdělávání, vzdělávání při práci, rozvoj trhu a vytváření sítí, finanční podporu, poradenství, vyhledávání poradců a předsedů nebo průzkumné a informační služby.

⁶⁴ www.cultuur-ondernemen.nl/web/co-en/index

»»» PŘÍKLAD »»»

IFCIC, Institut pro financování filmu a KKP, Francie⁶⁵

Specializovaný úvěrní ústav IFCIC byl pověřen Ministerstvem pro kulturu a sdělovací prostředky a Ministerstvem financí, aby přispíval na rozvoj KKP ve Francii usnadňováním získání bankovního financování pro subjekty z těchto odvětví. Neutrální a nezávislá organizace IFCIC je soukromou společností s ručením omezeným, která byla pověřena službou obecného zájmu. Kapitál společnosti vlastní francouzské banky a velké veřejné finanční instituce (Caisse des Dépôts a OSEO) a stát Francie.

⁶⁵ www.ifcic.fr. Podobný institut v roce 2000 vytvořil Parlament Katalánie na pomoc rozvoji audiovizuálním společnostem ve své zemi – Institut Català de les Industries Culturals. Od té doby byl klíčovým faktorem pro vyjádření všech nutných opatření posilujících KKP prostřednictvím dialogu, nových pravidel pro financování, podpory exportu kulturní produkce a pro zajištění své prezentace na domácím trhu (www.cine-regio.org/members/institut_catala_de_les_industries_culturals).

Obeznamenost institutu IFCIC s KKP a vztahy s odborníky stejně jako profesionální síť mu umožňují vést hloubkové analýzy rizika subjektů, které usilují o financování. Půjčky zaručené institutem IFCIC kryjí většinu potřeb společností ve všech etapách jejich rozvoje.

Banky, spolupracující s institutem IFCIC, poskytují nejen finanční záruku v případech, že by firmy neuspěly, ale také analýzy rizik, které jsou specifické pro KKP, zejména co se týče krátkodobých půjček na filmové a audiovizuální projekty. Institut IFCIC pomáhá podnikatelským firmám v získání finančního krytí na projekty ze svých bank a nabízí vlastní finanční expertizu. Institut IFCIC ručí 50 % obdržených půjček, takže když společnost zkrachuje, bankovní ztráty jsou sníženy na polovinu.

»» PŘÍKLAD »»

Umělecký investiční fond pro KKP, Belgie⁶⁶

Fond St'Art Investment Fund je unikátní finanční nástroj v Bruselu a Valonsku určený na podporu rozvoje KKP. S alokací 16 milionů eur je produktem spojeného úsilí Valonského regionu a Valonsko-bruselské federace.

Fond St'Art je zaměřen na malé a střední podniky včetně neziskových organizací a přispívá na zakládání společností, na rozvoj stávajících struktur a na to, aby se například ujímaly nových projektů, vytvářely nové produkty a dobývaly nové trhy. Fond poskytuje financování ve formě půjček a investic.

Cílem je také ovlivnění bank a privátních investorů. Fond St'Art úzce spolupracuje s veřejnými institucemi a regionálními investičními fondy, proto fond doplňuje

66 www.start-invest.be/Introduction?lang=en

(a nikoliv nahrazuje) ostatní stávající mechanismy financování a případné veřejné dotace.

Existují různé typy intervence v souladu s požadavky společnosti a charakterem jejích investic. Fond St'Art je zapojen do financování kreativních společností hlavně prostřednictvím půjček. Doba půjčky je stanovená případ od případu, její minimální výše je stanovena na 50 000 eur. Mimoto fond intervnuje v rámci de *minimis*. Fond St'Art není zapojen do financování jednorázových kulturních nebo kreativních projektů.

Vytváření sítí a klastrů

Činnosti klastrů a sítí vytvářejí mosty mezi různými zúčastněnými stranami: souvisejícími odvětvími, KKP, akademickou obcí, veřejnými institucemi, společnostmi a investory. Klastr by bylo možné definovat jako shluk výrobců, vzdělávacích a výzkumných institucí, finančních institucí a jiných soukromých

a vládních organizací propojených vazbami různých typů. Potřeba vytváření klastrů v KKP přirozeně vyvstává, protože společnosti v těchto odvětvích jsou obvykle mikropodniky, které kooperují na projektové bázi. Každý přináší svou specifickou expertizu a účelem klastru je, aby se toto spojení vyvinulo z ad hoc projektového v dlouhodobé partnerství.

Silnější klastry mezi podniky zvyšují šanci společností na obchodní příležitosti. Fyzické prostory – například inkubátory – vytvářejí jednomístný klaster, ale v rámci oblasti nebo země mohou být klastry nebo sítě také založeny. Klíčový faktor úspěchu je rovněž dostatečná rozmanitost v síti tak, aby interakce vedla k výměně znalostí a obchodu. Fungující síť pracují dlouhodobě, ale současně jsou dynamické a flexibilní, posilují místní vazby a rovněž poskytují platformu po export. Síť obvykle zapojují místní a regionální partnery a měly by být zapojeny do inovační strategie. Tímto způsobem jsou

také podporovány cíle regionálního růstu a cíle zaměstnanecké politiky.

»» PŘÍKLAD »»

Addict: Kreativní průmysly, Portugalsko⁶⁷

Addict je agentura pro rozvoj KKP, která zastupuje klaster severní oblasti Portugalska. Je to rovněž asociace, která zastupuje v současnosti více než 100 firem, institucí a jednotlivých odborníků v rámci KKP. Agentura Addict je platforma, která prostřednictvím šíření znalostí, informací, podporou a koordinací KKP přispívá k rozvoji podnikání a ekonomiky.

Následně po makroekonomickém průzkumu Klastru pro rozvoj KKP v severní oblasti i agentura Addict představila strategický a akční program, obojí bylo schváleno Řídícím orgánem operačního programu Autoridade de Gest o do Programa Operacional

⁶⁷ <http://www.addict.pt>

Factores de Competitividade (POFC) jako součásti Strategie kolektivní výkonnosti (Estratégias de Eficiência Colectiva, EEC) v rámci Uznání konkurenceschopnosti a technologických center a ostatních klastrů.

Na léta 2012–2013 představila agentura Addict novou strategii, která vysvětluje své strategické osy a definuje klíčové programy strukturující její činnost. Každá ze tří strategických os Lidé, Ekonomika a Místa odpovídá třem pilířům, které spočívají v trvale udržitelném, kreativním klastru s přidanou hodnotou. Třemi hlavními cíli jsou:

- *přispívat k valorizaci kreativních zdrojů (individuální kreativita)*
- *přispívat k ekonomice založené na talentu a kreativě (podnikatelská kreativita)*

- *přispívat k lepšímu a rozsáhlejšímu kritickému plánování městských seskupení a k atraktivitě oblasti (městská kreativita)*

»» PŘÍKLAD »»

Evropská kreativní podnikatelská síť⁶⁸

Evropská kreativní podnikatelská síť (ECB Network) je nadace založená jedenácti evropskými organizacemi, které pracují v rámci evropských KKP. Posláním sítě ECB je vytvoření efektivního, přístupného a úspěšného jednotného trhu pro podnikatele v rámci KKP. Síť ECB dodává většinu svých služeb malým společnostem, například média a design.

Hlavní cíle sítě ECB jsou následující: spojení podnikatelů v KKP s ostatními odvětvími, aby více obchodovali, vytvářeli (přeshraniční) přístup k investorům, dodávali nejnovější a pro KKP

⁶⁸ www.ecbnetwork.eu

specifické informace o místních trzích a potencionálních partnerech a rozvíjeli podnikání v KKP pro členské státy Evropské unie a evropské instituce.

Síť ECB provádí čtyři hlavní činnosti:

- *Kontakt – místní kontaktní body poskytují nejnovější informace z místních trhů a síť pro podnikatele.*
- *Výměna – kreativní čtvrti, sídla*

a inkubátory nabízejí práci a/ nebo životní prostor společností a organizacím.

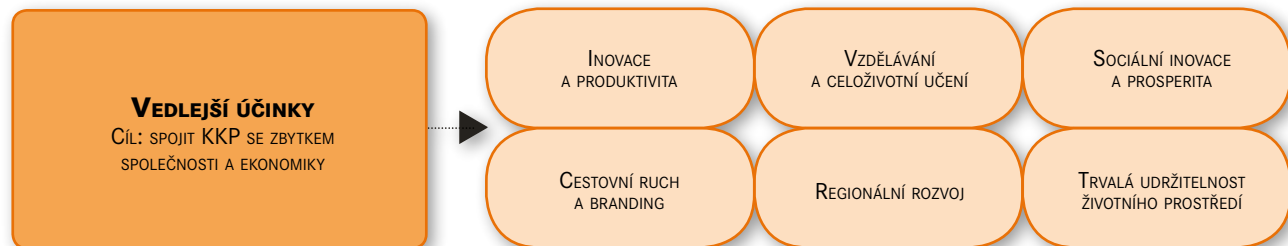
- *On-line komunita – podporování mezinárodních vazeb, výměny a mezinárodního obchodu a informování o akcích, oceněních a nabídkách*
- *Kreativní obchodní mise – společnosti a organizace spojují síly za účelem návštěvy nového trhu nebo zvou firmy na svůj trh.*

4.3 VEDLEJŠÍ ÚČINKY KKP (SPILL-OVER EFFECTS)

Úvod

KKP dávají vzniknout mnoha různým typům pozitivních vedlejších účinků na ekonomiku a společnost jako celek – od inspirace a života kreativního a inovovaného podnikatelství až po navrhování nových veřejných služeb v přepravě nebo nové vztahy mezi pacienty a zdravotnickým personálem; od podpory inovací v jiných odvětvích ekonomiky až po posuny v chování či

podporování digitálních prostředků a sítí; od podporování cestovního ruchu více orientovaného na kvalitu v regionech a městech až po napomáhání sociální regeneraci sociálně deprivovaných oblastí a netradiční formy výuky; od návrhu myšlení ve všech typech prostředí s cílem využití kultury a kreativity jako řídicího nástroje pro zlepšení pracovních vztahů ve společnostech atd.

Následující oddíl nabízí několik příkladů regionů, které našly způsob, jak podporovat takové vedlejší účinky.

KKP a inovace, produktivita a podporování ostatní ekonomiky

Evropská unie financuje několik projektů pokračujících v zohledňování rozvíjejících se vazeb mezi KKP a podniky z jiných odvětví. Například projekt Kaleidoskop ve Finsku pobízí ke spolupráci a vytváří inovační síť mezi KKP a odvětvími námořních služeb a zpracování kovů. Project Cinergy (hlavní partner Västernorrland, Švédsko) vytváří

podmínky pro růst a pracovní příležitosti prostřednictvím projektů vzájemné spolupráce. Region Kainuu ve Finsku se soustřeďuje na pilotní modely nového podnikání mezi KKP, potravinářským průmyslem a cestovním ruchem.

»» ZDROJ »»

Klíč k systému „Creative Credits“⁶⁹, Spojené království (NESTA, 2011)

„Creative Credits“ je systém voucherů, který umožňuje malým a středním podnikům, aby měly užitek z expertizy a inovačního potenciálu britských kreativních podniků. Systém byl zaveden v manchesterském regionu v severozápadní Anglii v období od září 2009 do září 2010. Klíč k systému „Creative Credits“ popisuje nový model podpory inovací a růstu v rámci malých a středních podniků, stimuluje inovace nákladově efektivního přístupu a navrhuje základní podmínky, jak si můžete nastavit a provozovat svůj vlastní systém „Creative Credits“.

Navíc je zde doporučeno, abyste sledovali vývoj inovačních voucherů, součástí

⁶⁹ www.nesta.org.uk/about_us/assets/features/guide_to_creative_credits

European Creative Industries Alliance (Evropského sdružení KKP), financovaného v rámci EU Competitiveness and Innovation Programme (Programem EU pro konkurenceschopnost a inovace) s jeho čtyřmi projekty zahájenými právě v roce 2012.

»» PŘÍKLAD »»

Creative Industries Innovation Fund (Inovační fond pro KKP)⁷⁰, Umělecká rada Severního Irska, Spojené království

Podporování inovací, výzkumu a rozvoje a kreativity je vrcholná priorita při přestavbě a znovuvyrovnění ekonomiky Severního Irska, zahrnuje podporu širší inovační agendy začleňující spolupráci podniků a mezi podniky, akademickou obcí a veřejným sektorem. Ministerstvo kultury, umění a volného času (DCAL) je vládní instituce zodpovědná za KKP, která zajistila financování pilotního Inovačního

⁷⁰ www.artscouncil-ni.org/award/innovation.html

fondy pro KKP (CIIF) pro období 2008–2011. Fond byl spravován Uměleckou radou Severního Irsku a podporoval 133 podniků a 23 odvětvových projektů pro rozvoj. Priority akce pod těmito obsáhlými tématy byly následující: inovace v podniku prostřednictvím lidí a inovace prostřednictvím odvětvové infrastruktury a znalostí. DCAL investuje v průběhu let 2011–2015 další 4 miliony liber na pokračování růstu a rozvoje KKP. To bude zahrnovat Creative Industries Innovation Fund (CIIF 2) s pozměněným zaměřením a poskytne podporu pro inovační rozvoj komerčně životaschopného obsahu, produktů, služeb a zkušeností schopných konkurovat na globálních trzích. CIIF 2 je spravován Uměleckou radou Severního Irsku a podporován Northern Ireland Screen – vládou podporovanou vůdčí agenturou v Severním Irsku pro film, televizi a odvětví s digitálním obsahem – a dále je podporován asociací Digital Circle, což je asociace společností zabývajících se digitálním obsahem, která

pracuje na rozvoji dovedností a investic do zajištění dlouhodobé prosperity.

Kulturní a kreativní odborníci mohou být stejně jako kreativní podniky pro společnosti v tradičních odvětvích velmi užiteční, zejména při překonávání různých typů výzev, jimž čelí, včetně záležitostí týkajících se rozvoje produktů, inovace, komunikace, rozvoje lidských zdrojů a mezikulturního dialogu atd. Kromě švédského seskupení TILLT je v Evropě řada podobných aktivit, například ArtGoesWork⁷¹ (založená na dřívějším projektu Life@Work⁷²) a TAIKA⁷³ (obě z Finska, financované ESF) nebo Arts & Business⁷⁴ (ze Spojeného království), které nabízejí podobné služby.

⁷¹ <http://www.novia.fi/artgoeswork/what-we-do>

⁷² <http://web.novia.fi/lifeatwork>

⁷³ <http://www.taikanke.fi/etusivu>

⁷⁴ <http://artsandbusiness.org.uk>

>>> PŘÍKLAD >>>

TILLT, Švédsko⁷⁵

Svaz TILLT je mezinárodně uznávaným příkladem úspěšně vybudovaného kreativního seskupení na pracovišti. Jedná se o švédskou organizaci založenou v Gothenburgu, řídící nejrůznější programy, které pouští umělce do pracovního prostoru lidí. Programy – ať již dlouho-, středně- či krátkodobé – mají jedno společné: využívají způsob uvažování specifický pro daného umělce a umožňují, aby se prosadil v pracovním prostoru, kde působí jako katalyzátor změny. Potřeby různých investorů, umělců, zaměstnavatelů a zaměstnanců jsou propojovány a výsledkem je zkušenost, která je jedinečná, protože jsou v ní zapojeni lidé.

Po celou dobu trvání každého z projektů jedná organizace TILLT jako jeho vedoucí,

⁷⁵ www.tillt.se/in-english/ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag29/mag29_en.pdf (s. 14–17)

uskutečňuje pravidelné návštěvy na pracovišti, vede důkladné rozhovory a pořádá semináře. Cílem tohoto úsilí je průběžné sledování pokroku, aby mohla být projektu poskytnuta adekvátní podpora. Přítomnost vedoucího projektu tvoří jakýsi „nárazník“ mezi umělcem a organizací, umožňuje umělcům, aby bez obav vznášeli provokativní podněty. Cílem je změna na podkladě vzájemného uznávání, sdělování a přistupování k neznámému a také na úrovni produktivity – výzkum uskutečněný v Institute of Management Innovation and Technology (IMIT, Institut pro řízení inovací a technologií) v Gothenburgu dokládá, že pozitivní výsledky jsou na vzestupu, přičemž klesá úroveň nepřítomnosti na pracovišti z důvodu nemoci.

V průběhu posledních deseti let svaz TILLT uskutečnil přes 80 celoročních programů a asi 500 krátkodobých. Do těchto programů byli zapojeni umělci ze všech oblastí umění. Po celou dobu průběhu

všech projektů bylo pozorováno působení na umělecký rozvoj, vzestup kreativity a množství inovací v organizaci a lepší přístup ke kultuře na nových scénách. Organizace TILLT je aktivní na evropské úrovni od roku 2008, své zkušenosti sdílí prostřednictvím přednášek pořádaných po celé Evropě a podílením se na několika evropských projektech. Mezi roky 2001 a 2011 svaz TILLT znásobil svůj obrat dvanáctkrát a přešel od nulového samofinancování (závislý na veřejných dotacích) k 50% samofinancování.

Mnoho evropských měst a regionů přijalo opatření, aby přilákalo filmaře ze zahraničí k natáčení filmů v jejich oblasti. To je užitečné zejména z několika důvodů. Zprv existuje celá řada vedlejších účinků působících na místní ekonomiku (ubytování, logistika a ostatní služby), zadruhé jde o užitek pro rozvoj turistického ruchu a zvýšení osobitosti místa a zatřetí o možnosti pro místní filmové odborníky navazovat spolupráci v mezinárodním filmařském prostředí.

Jeden z nejnovějších filmových fondů byl zřízen v Rize v Lotyšsku a v průběhu dvou let své činnosti vykazuje značné úspěchy.

»» PŘÍKLAD »»

Filmový fond Riga, Lotyšsko

Riga Film Fund byl zřízen městskou radou za účelem spolufinancování filmových projektů lotyšských a zahraničních produkcí natáčených v Rize, přičemž jeho cílem je povzbuzení zahraničních investic, vytvoření nových pracovních příležitostí, rozvíjení lotyšského filmového průmyslu a propagování města na mezinárodní úrovni. Po dokončení filmu lze získat v podobě rabatu v hotovosti až 15 % výdajů spojených s natáčením filmu. Tyto výdaje způsobilé k úhradě z programu zahrnují dopravu, pronájem budov a technického vybavení, ubytování, veřejné služby, stavební technické prostředky, uměleckou činnost a administrativní práce. Riga Film Fund vypisuje čtyřikrát ročně grantové řízení.

Projekty, které usilují o podporu, musí splňovat následující kritéria: celovečerní hrané filmy, televizní a dokumentární filmy s minimálním rozpočtem 500 000 latů (přibližně 700 000 eur), které mají schválených nejméně 50 % celkového rozpočtu.

Riga Film Fund podpořil rozmach zahraničních produkcí v Lotyšsku – od jeho založení v roce 2010 to bylo devět zahraničních produkcí v roce 2011. Před založením fondu se v Lotyšsku natáčelo jednou až dvakrát ročně. V letech 2010 a 2011 Riga Film Fund podpořil dvanáct zahraničních produkcí. Celkově činila výše podpory v podobě daňové slevy přibližně 2,4 milionu eur. Průměrně se vrátilo produkcím 10–13 % z jejich rozpočtů. Riga Film Fund nemá pevně stanovený rozpočet, financování je schvalováno po výsledcích výběrového řízení, kdy je požadovaná částka dotace stanovena podle zhodnocení žádostí vítězů.

Turistický ruch, branding a atraktivita regionů

KKP sehrávají významnou úlohu při posilování turistického ruchu na regionální a místní úrovni, nabízejí příležitost pro ekonomické rozšíření podnikatelské činnosti a inteligentní specializace a také pozvedají atraktivitu regionů. KKP také přímo přispívají k vytváření pracovních příležitostí a k růstu odvětví turistického ruchu. Studie KEA 2006 Economy of Culture in Europe (Ekonomika kultury v Evropě) vzala v úvahu skutečnost, že pracovní příležitosti v kulturní sféře představovaly 15 % všech pracovních míst v odvětví turistického ruchu.⁷⁶

Podle studie Contribution of Culture to Local and Regional Development (Přispívání kultury k místnímu a regionálnímu rozvoji) „je schopnost investic založených na kultuře přeměnit dříve opuštěné oblasti a vlít nový život do unavených konvenčních městských

⁷⁶ http://ec.europa.eu/culture/pdf/doc887_en.pdf

čtvrtí dobře známa. Guggenheim v Bilbao a Imperial War Museum (Muzeum imperiálních válek) v Manchesteru jsou často citované a vskutku exemplární příklady. Prostřednictvím působivosti ikonických budov a obnoveného městského prostoru se pouhou přítomností nových kulturních zařízení změnilo postoje, narostla důvěra a ambice a to spolu s talentem přivedlo další investice. Kulturní instituce, které tímto způsobem vytvořily atraktivnější místa, mají ekonomický vliv a zlepšují celkovou kvalitu života, včetně pomoci při ustavení lepší rovnováhy mezi prací a životem.⁷⁷

>>> PŘÍKLAD >>>

Evropské hlavní město kultury

Titul Evropské hlavní město kultury⁷⁸, který je udělen vždy šest let v předstihu, vyžaduje strategickou vizi a dlouhodobé

⁷⁷ http://ec.europa.eu/culture/documents/final_report_sf_en.pdf

⁷⁸ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/capitals/European-capitals-of-culture_en.htm

plánování. Zhodnocení situace rovněž prokázalo, že projekt Evropská hlavní města kultury (EHMK) má potenciál, aby byl posílen přidanou hodnotou k investicím vytvořeným evropskými strukturálními fondy. Například v Pécsi, městě roku 2010, bylo investováno více než 100 milionů eur prostřednictvím fondu ERDF v projektech souvisejících s nárokem projektu EHMK, proběhla například výstavba nové knihovny či koncertního a konferenčního sálu, obnova čtvrti Zsolnay nebo dálnice mezi Pécsi¹ a Budapeští. V Essen für die Ruhr 2010 (Essen pro Ruhr 2010) bylo investováno 50 milionů eur prostřednictvím fondu ERDF, zejména na přeměnu Zeche Zollverein v kreativní čtvrť, která je nyní považována za model dobré praxe pro přispívání kultury k místnímu a regionálnímu rozvoji. EHMK Liverpool 2008⁷⁹ mělo také užitek z významných investic fondu ERDF a bylo přizváno jako jeden z klíčových přispěvatelů na konferenci Evropské komise Regiony pro

⁷⁹ www.liv.ac.uk/impacts08/Papers/Creating_an_Impact_-_web.pdf

ekonomickou změnu 2009, aby na ní zástupci města přednesli své zkušenosti.

>>> PŘÍKLAD >>>

Fira Tàrrega, Creative Land (Tvořivá země), Tàrrega, Španělsko

Fira Tàrrega je mezinárodní festival scénického umění a profesní trh v oblasti Katalánie (Španělsko). Každoročně se koná v malém městě na venkově Tàrrega, které má jen něco přes 15 000 obyvatel. Festival každý rok přiláká v průběhu čtyř dní svého konání 80 000 diváků a 800 profesionálů, kteří promění městečko v impozantní lidovou slavnost a nabídnou velmi působivou ukázkou současných scénických umění. Festival Fira Tàrrega se od svého založení v roce 1981 vyvinul v mezinárodní referenční akci pro pouliční divadlo a scénická umění v netradičních prostorách. Festival probíhá ve všech krytých (místní divadlo, školy, trhy) i venkovních prostorách (veřejná náměstí,

ulice, parky atd.) a je částečně financován programem EU Culture Programme 2007–2013 (Program Evropské unie Kultura 2007–2013).

Výzkum celkového ekonomického dopadu na profesní trhy v odvětví scénických umění ve Španělsku, prováděný z pověření COFAE (Coordinator of Spanish Fairs; Koordinátor španělských trhů) a uvedený v roce 2010 Deusto University⁸⁰, odhaduje, že každé euro z veřejného financování investované do trhů s profesionálním scénickým uměním vygenerovalo sedm eur pro profesionální společnosti.

Více záznamů o ekonomickém dopadu kulturních festivalů a jejich vazbě na turistický ruch a místní podniky najdete v publikaci Umělecké rady Anglie Festivals and the Creative Region.⁸¹

80 Instituto de Estudios de Ocio Deusto (2010) Estudio del impacto inducido por las Ferias de Artes Escénicas del Estado en la industria escénica, www.cofae.net/deusto2010.pdf

81 Umělecká rada Anglie (2003) Festivals a kreativní oblast: Ekonomická a sociální prospěšnost kulturních festivalů v East Midlands: klíčová zjištění ze studie provedené De Montfort University, Leicester. ACE, www.artscouncil.org.uk/publication_archive/festivals-and-the-creative-region.

KKP a sociální politika, sociální inovace a celoživotní vzdělávání

Současný Eurobarometer Aggregate Report 2011 (Souhrnná zpráva 2011) o obecném blahu řadí kulturu jako osmý bod z devíti faktorů, které přispívají vedle ekonomiky, občanského života a našeho prostředí ke kvalitě života. Několik po sobě jdoucích finských vlád do důsledků chápe, že kultura, kulturní dědictví a umění spolu s vědou a vzděláváním vytvářejí intelektuální základ společnosti. Z některých pozorování vyplývá, že investování do nehmotného zboží se musí stát součástí nové ekonomické politiky jako způsob, jak zahrnout umění, kulturu, muzea atd. do vytváření obnovené prosperity. Kulturní zážitky mohou být vskutku mnohem více než jen hezký způsob, jak strávit volný čas. Mohou se také stát důležitou platformou pro rozvoj individuálních schopností, které podstatně rozšiřují potenciál pro svobodné rozhodování, strategie pro dosažení životního uspokojení, vyjádření

a přijetí zvoleného životního stylu. Zdá se, že stávající důkazy potvrzují význam kulturních zážitků, co se týče indikátorů zdraví, pohody a obecného blaha.

»» PŘÍKLAD »»

Open Window⁸² (Otevřené okno), Irsko

Každý den jsou miliony velmi nemocných, starých nebo postižených lidí nuceny trávit velkou část svých životů v zařízeních s nesmírně omezenou možností kontaktu s okolním světem. To je hlavní příčina nemocničních úzkostí a depresí. Před pěti roky se ve Vivartes přiblížili k řešení tohoto problému pomocí Národního transplantačního týmu kostní dřene v nemocnici St. James Hospital v Dublinu. Léčba úzkostných pacientů zabere tři- až pětkrát více času. Řešení tohoto problému vyústilo v historické setkání umění, medicíny a technologií a ve Vivartes vyvinuli Open Window.

⁸² www.misa.ie/creative-life/open-window

Program Open Window je interaktivní, probíhá prostřednictvím webové platformy a je navržený pro pečovatelské prostředí. Umožňuje pacientům, aby zůstali ve spojení s vnějším světem prostřednictvím kombinace klinicky evaluovaného umění a uměleckého obsahu relevantního pro příslušného pacienta. Program Open Window působí jako „virtuální okno“ – na stěně pacientova pokoje je promítáno umělecké video, umělecké práce a fotografie vytvořené národními a zahraničními umělci. Rodinní příslušníci mohou posílat obrazy důležitých míst nebo rodinných událostí pomocí mobilu. Video umožňuje zcela přirozený prožitek.

Existuje bezpočet postupů zahájených v průběhu finanční krize s cílem přinést úlevu od dopadů v ekonomické a sociální oblasti prostřednictvím sociálních inovací. Jeden příklad pochází z lotyšské Rigy, kde byl s pomocí profesionálů z KKP realizován projekt motivující k podnikání v sociální oblasti.

»» PŘÍKLAD »»

Brigāde⁸³, Riga, Lotyšsko

Program Brigāde podporoval kreativní iniciativy nebo týmy (v Lotyšsku nazývané *brigādes*), aby byly schopné zlepšit městské prostředí Rigy, rozvíjely místní komunity, řešily sociální problémy a přinášely finančně nezávislá řešení pomocí umění a kultury, a tím povzbuzovaly ekonomický růst.

Způsobilí žadatelé o uznání projektu získali dotace až ve výši 7000 eur na projekt. V přípravném stádiu projektu (srpen a září 2010) měli žadatelé příležitost k účasti na mezioborovém workshopu, obeznámili se s postupy v různých zemích, vyslechli i odborné názory, co se týče vývoje řešení, obdrželi finanční poradenství a pomoc při hledání prostor. Program je financovaný nadací Soros Foundation–Latvia z fondu Emergency Fund (Nouzový fond), založeného Georgem Sorošem, a je

83 <http://www.brigade.lv/brigade/about-project>

zaměřený na zmírnění důsledků krize ve 20 zemích východní Evropy a střední Asie.

Týmům byly nabídnuty nejrůznější nástroje a opatření k vývoji a/nebo zlepšování hledaných řešení, nabízených těmito týmy. Nejlepším řešením se dostalo finanční podpory při jejich zavádění a byla rovněž popularizována, aby ostatní inspirovala a povzbudila v zahájení jejich vlastního kreativního podnikání.

KKP a trvale udržitelné životní prostředí

KKP podporují trvale udržitelné využívání území a životního prostředí, začleňování nových parametrů pro hodnocení životního prostředí a aktualizování těch stávajících, přispívání k ochraně a rozvoji základních hodnot životního prostředí daného území. Dále jde o ochranu a zhodnocení území a nový pohled na skutečnost, že KKP pomáhají obyvatelstvu, kulturnímu rozvoji a rozvoji místního turistického ruchu a ekonomickému rozvoji společnosti a regionů.

Životní prostředí nebo území by mělo být nahlíženo ve světle konceptualizace krajiny a kulturní krajiny. V souladu s tím jakékoliv území, včetně těch degradovaných, má ekologickou, kulturní nebo jakoukoliv jinou hodnotu, která si zasluhuje ochranu a zhodnocení. Specifický zásah KKP do životního prostředí může rozhodně přispět k jeho budoucí ochraně. KKP také přispívají

k regeneraci degradované krajiny, území nebo prostředí přírodních i městských a k jejich přeměně v klíčové prvky místního a regionálního rozvoje. Dnešní kritické uvažování ohledně kultury, společnosti nebo ekonomiky musí nezbytně obsahovat úvahy o životním prostředí.

>>> PŘÍKLAD >>>

Nadace Beulas Foundation⁸⁴, Huesca, a Nadace César Manrique Foundation⁸⁵, Lanzarote, Las Palmas, Španělsko

Nadační centrum Beulas Foundation's Centro de Arte y Naturaleza v Huesce otevřelo své dveře s cílem stát se vůdčím mezinárodním centrem v předmětných oblastech, které uvádějí ve vztah umění, přírodu a současnou kulturu. Centrum CDAN, které sice sídlí v budově navržené Rafaelem Moneem,

⁸⁴ www.cdan.es

⁸⁵ www.fcmanrique.org

slouží jako řídicí a informační centrum, ale je to krajina Huesky, která zde sehrává zásadní roli. Někteří pečlivě vybraní umělci navrhli a vytvořili díla koncipovaná zejména pro specifické lokality v krajině Huesky. Umělci dostali volnou ruku při výběru lokalit pro svá díla, podléhali pouze omezením daným krajinou samotnou a dostupným rozpočtem pro každý rok.

Cílem instalace je vytvoření sbírky v otevřeném prostoru, která by promlouvala o vztahu mezi uměním a přírodou a obecně o vztahu mezi uměním a životním prostředím a přitáhla pozornost k diverzitě krajiny nacházející se v oblasti Huesky. A navíc centrum CDAN propaguje obsáhlé debaty o intelektuálním plánu se zvláštním důrazem kladeným na výzkum zabývající se souvislostí mezi nápadem, uměním, územím, krajinou, historií, architekturou a kulturním dědictvím. To podporuje trvale udržitelné využívání životního prostředí, sociální uvědomění a rozvoj malých, s nimi souvisejících odvětví, například

turistického ruchu a gastronomie.

Nadační centrum Beulas Foundation je soukromý subjekt vytvořený z veřejného a soukromého kapitálu, který je financován využíváním vlastních zdrojů, ze sponzorství a příspěvků od místních a regionálních vlád.

Nadace César Manrique Foundation, vytvořená v roce 1992, je soukromá nezisková organizace s mezinárodním dosahem. V současnosti má přes 300 000 návštěvníků ročně. Nadace byla založena jako kulturní platforma zaměřená na tři linie rozvoje: vizuální umění, kritické uvažování o kultuře a životní prostředí, které bylo začleněno jako klíčová oblast nadace a programy i různé iniciativy ji rozvíjejí.

Principiální linie jsou následující:

- *ochrana, studium a šíření práce a uměleckého odkazu Césara Manrique*
- *propagování výstav, studií a iniciativ, které se zabývají vztahem mezi uměním a přírodou*

- *rozvíjení aktivit podporujících ochranu přírodního prostředí a tradiční architektury, jejich trvale udržitelnou přeměnu a péči o dané území*
- *podpora kreativity a intelektuálního a kritického uvažování*

Nadace vytvořila prostor pro návrhy a diskuze, v nichž řečníci s multidisciplinárními přístupy předkládají nové modely a koncepty směřující k pokroku. Pokrok založený na kritériích trvalé udržitelnosti a na urbanismu ohleduplném k životnímu prostředí, kde ochrana životního prostředí, krajiny, kulturního dědictví a lidové architektury jsou hlavními body a vzdorují převládajícím modelům intenzivního rozvoje. Nadace dosáhla všeobecného zvýšení informovanosti a zapojení společnosti do návrhů. Její návrhy a iniciativy mají velký dopad na veřejnou politiku na ostrově, jedná se o podpůrné inovační projekty v různých oblastech, například v architektuře, urbanismu, designu, turistickém ruchu a gastronomii.

Nadace FCM je soukromá,
samofinancující se organizace.
Její rozpočet pochází z prodeje lístků
a prodeje ve vlastních obchodech. Nadace
případně získává finanční prostředky na
rozvoj specifických projektů a aktivit od
vlády Kanárských ostrovů.

5. ZÁVĚRY

Různé studie, jejichž provedením v nedávných letech Evropská komise pověřila místní, regionální a národní úřady členských zemí a nevládní organizace, jasně prokazují obrovský potenciál KKP. Existují nesčetné příklady, kde regionální a národní vlády úspěšně zavedly strategie a projekty v KKP a v mnoha případech pro financování těchto iniciativ využily strukturální fondy Evropské unie. Nicméně v Evropě je stále mnoho míst, kde tomu tak není. V důsledku nedostatku informací, malého politického poznání, nerozvinutých strategických partnerství a nepřítomnosti efektivních strategií je bezpočet oblastí a zemí, které teprve musí uznat význam KKP a přidat hodnoty, kterou jsou schopny poskytnout zbývajícím částem společnosti a ekonomice.

Tato příručka vyzdvihuje řadu příkladů, které dokazují, že různé státní orgány našly účinné způsoby pro nastavení pracovních mechanismů na podporu KKP a ve většině případů byly úspěšné

ve využívání strukturálních fondů Evropské unie pro tento účel. Příručka bude, doufejme, sloužit jako inspirace těm regionům a státům, které dosud nebyly úspěšné při zavádění strategií v KKP. Vzhledem k tomu, že byl právě projednáván rozpočet Evropské unie pro roky 2014–2020, odborníci rovněž doufají, že specifická opatření uvedená v této příručce mohou být přímo vložena do národních plánů rozvoje a místních či regionálních politik.

Jak bylo zamýšleno plánem Workplan for Culture (Pracovní plán pro oblast kultury) pro roky 2011–2014, bude práce na KKP pokračovat v rámci Otevřené metody koordinace ve spolupráci se dvěma novými skupinami odborníků (Expert Groups) a bude se soustřeďovat na dvě specifická témata: (1) internacionalizaci a vývozní strategie KKP (2012–2013) a (2) usnadnění přístupu k finančním prostředkům pro KKP (2013–2014).

Budoucí výsledky skupiny odborníků mohou být zaneseny do stávající příručky. Příručka je zamýšlena jako „živý“ dokument. Proto vyzýváme každého k předkládání dobrých příkladů, iniciativ a postupů na webové stránce www.creativeindustries.ee/omc.

Nakonec bude příručka snad užitečná z pohledu „společné celoevropské iniciativy Komise a členských států směřující ke zvýšení informovanosti, propagující integraci kultury do regionálních a místních politik rozvoje a podporující strategie inteligentních specializací“, jak je také naznačeno v pracovním plánu.

6. PŘÍLOHY

Příloha 1

CASE STUDIES FROM MEMBER STATES (PŘÍPADOVÁ STUDIE Z ČLENSKÝCH STÁTŮ)

WWW.CREATIVEINDUSTRIES.EE/OMC/ANNEX-1-CASE-STUDIES

Příloha 2

CULTURE 3.0: A NEW PERSPECTIVE FOR THE EU 2014–2020 STRUCTURAL FUNDS PROGRAMMING (KULTURA 3.0: NOVÁ PERSPEKTIVA EU PRO OBDOBÍ 2014–2020 – PROGRAMOVÁNÍ STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ)

BY PROF. PIER LUIGI SACCO

WWW.CREATIVEINDUSTRIES.EE/OMC/ANNEX-2-CULTURE-3-0

Příloha 3

SEVEN REASONS FOR STRENGTHENING THE CULTURAL AND CREATIVE INDUSTRIES IN LOCAL, REGIONAL AND NATIONAL DEVELOPMENT POLICIES (SEDM DŮVODŮ PRO POSILOVÁNÍ KULTURNÍCH A KREATIVNÍCH KKP V MÍSTNÍ, REGIONÁLNÍ A NÁRODNÍ POLITICE ROZVOJE)

BY KÜLLIKI TAFEL-VIIA

WWW.CREATIVEINDUSTRIES.EE/OMC/ANNEX-3-SEVEN-REASONS-FOR-CCIS

Příloha 4

SUMMARY OF THE STUDY „CREATIVE METROPOLES: SITUATION ANALYSIS OF 11 CITIES“ (RESUMÉ STUDIE „KREATIVNÍ METROPOLE: SITUAČNÍ ANALÝZA 11 MĚST“)

BY KÜLLIKI TAFEL-VIIA

WWW.CREATIVEINDUSTRIES.EE/OMC/ANNEX-4-SUMMARY-OF-CREATIVE-METROPOLES

Příloha 5

THE TALLINN MANIFESTO: CREATIVE ENTREPRENEURSHIP FOR A CREATIVE ECONOMY (MANIFEST TALINU: KREATIVNÍ PODNIKÁNÍ PRO KREATIVNÍ EKONOMIKU)

WWW.CREATIVEINDUSTRIES.EE/OMC/ANNEX-5-THE-TALLINN-MANIFESTO

PLANNED TIMING (COHESION POLICY 2014–2020) (PLÁNOVANÉ NAČASOVÁNÍ – POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2014–2020)

- *Přípravná práce na projednávání územně specifických smluvních nařízení (co se týče jednotlivých zemí) a Společného strategického rámce (Common Strategic Framework) bude probíhat paralelně s pokračujícími jednáními v Radě Evropské unie a Evropském parlamentu o nařízeních strukturálních fondů.*
- *Týmový pracovní dokument Prvky pro Společný strategický rámec, přijatý v březnu 2012 Evropskou komisí, stanovuje podrobněji investiční priority. Je to základ pro další jednání s Radou Evropské unie, Evropským parlamentem a dalšími zúčastněnými stranami a povede po přijetí nařízení ke konečnému přijetí Společného strategického rámce, což se předpokládá v prvním čtvrtletí roku 2013.*
- *Příprava územně specifických nařízení (co se týče jednotlivých zemí) by měla být dokončena v červenci 2012. Následujícím krokem bude na podzim neformální diskuze se zástupci členských států.*
- *Nařízení strukturálních fondů a Společný strategický rámec by měly být přijaty v prvním čtvrtletí roku 2013.*
- *Jakmile budou přijata nařízení strukturálních fondů, budou oficiálně přijata smluvní nařízení v podobě týmových pracovních dokumentů a budou na základech návrhu partnerských smluv a operačních programů předložených členskými státy zahájena oficiální jednání členských států.*
- *Druhé čtvrtletí 2013: předložení návrhu operačních programů a partnerských smluv v průběhu tří následujících měsíců po přijetí společného rámce.*
- *Čtvrté čtvrtletí 2013: přijetí partnerských smluv.*
- *První čtvrtletí 2014: přijetí operačních programů.*

ON-LINE TOOL FOR SUBMITTING GOOD PRACTICES (ON-LINE NÁSTROJ PRO PŘEDKLÁDÁNÍ DOBRÝCH PRAXÍ)

WWW.CREATIVEINDUSTRIES.EE/OMC

STRATEGICKÁ PŘÍRUČKA:

**JAK STRATEGICKY VYUŽÍVAT EVROPSKÉ PODPŮRNÉ
PROGRAMY, VČETNĚ STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ, JAK
PEČOVAT O KULTURNÍ POTENCIÁL PRO LOKÁLNÍ,
REGIONÁLNÍ A NÁRODNÍ ROZVOJ A PODPOROVAT
JEHO VEDLEJŠÍ ÚČINKY V ŠIRŠÍ EKONOMICE?**

MINISTERSTVO
KULTURY

VYPRACOVALA:

Expertní pracovní skupina členských států EU, Otevřená
metoda koordinace KKP

ČESKÝ PŘEKLAD:

Tereza Hubáčová

ODBORNÁ REDAKCE ČESKÉHO PŘEKLADU:

Martin Cikánek

STYLISTICKÁ A JAZYKOVÁ REDAKCE:

Petr Lehečka (korektury@daliboris.cz)

GRAFICKÁ ÚPRAVA:

Milan Stančík (milan.stancik@gmail.com)

ÚVOD K ČESKÉMU PŘEKLADU:

Martin Cikánek

Český překlad je vydáván v rámci výzkumného projektu
Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR 2011-2015
(DF11P01OVV031)

Český překlad vydal Institut umění – Divadelní ústav
ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR

*Poděkování Yvoně Brázdové ze Samostatného oddělení pro EU
Ministerstva kultury České republiky za iniciování překladu
příručky do češtiny.*